

Ս. Գրիգորյան, Կ. Բաբայան և Ս. Մոնջյան

Մարդու իմունային անբավարարության վիրուսը (ՄԻԱՎ) հանդիսանում է ձեռքբերովի իմունային անբավարարության համախտանիշի (ՁԻԱՐ) պատճառ: Այն թուլացնում է իմունային համակարգը, ինչի դեպքում օրգանիզմը ընկալունակ է դառնում այլ հիվանդությունների նկատմամբ, և հիվանդանալուց հետո մարդը այլևս չի կարողանում ապաքինվել:

ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ը պանդեմիա է, որի մասին, ըստ էության, հաղորդում են բոլոր երկրները: Աշխարհում ՄԻԱՎ-ով վարակված մարդկանց թիվը հասնում է մոտավորապես 36,1 միլիոնի, ներառյալ՝ 1,4 մլն երեխաներ: Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության տվյալներով համաճարակի բռնկման պահից սկսած ՄԻԱՎ-ով վարակված մոտ 17,5 մլն չափահաս և 4,3 մլն երեխա մահացել են ՁԻԱՐ-ից (UNAIDS/WHO, 2000թ.):

Արևելյան Եվրոպայի և նախկին Խորհրդային Միության տարածքում արձանագրված է 700000 ՄԻԱՎ վարակակիր: Այս տարածքում ՄԻԱՎ-ով վարակման ցուցանիշը ներկայումս ամենաարագ աճողն է աշխարհում: 1988թ-ից մինչև 2000թ-ի սեպտեմբերի 1-ը Հայաստանում գրանցված էր 161 ՄԻԱՎ վարակակիր: Ենթադրվում է, որ Հայաստանում ՄԻԱՎ վարակակիրների իրական թիվը զգալիորեն գերազանցում է պաշտոնապես գրանցված դեպքերի թվին: Ըստ պաշտոնական տվյալների, այնուամենայնիվ, հնարավոր է պարզել հետևյալ միտումները. ՄԻԱՎ-ով վարակվածների մեծամասնությունը արական սեռի չափահաս ներկայացուցիչներ են (75%), և փոխանցումը կատարվում է ներերակային թմրանյութերի օգտագործման և հետերոսեքսուալ ճանապարհներով: Հայաստանում ՄԻԱՎ վարակակիրների ընդհանուր թվի 2%-ը երեխաներ են: Դեպքերի մեծամասնությունը գրանցվել էրևանում (ՀՀ ԱՆ ՁԻԱՐ կանխարգելման հանրապետական կենտրոն, 2001թ.):

Մինչև 2001թ-ի սեպտեմբերի 1-ը ՄԻԱՎ-ով վարակված 28 հոգու մոտ ավտորոշվել է ՁԻԱՐ: Համաճարակի բռնկման պահից սկսած մահացել են ՁԻԱՐ-ով տառապող 18 հիվանդ ներառյալ 5-ը՝ 2000թ-ին, և 3-ը՝ 2001թ-ին: Վերջին 2,5 տարիներին գրանցված ՄԻԱՎ վարակակիրների դեպքերի թիվը գերազանցում է մինչ այդ գրանցված բոլոր դեպքերի թվին: ՁԻԱՐ-ի դեպքերի կեսը և հիվանդությունից մահացածների կեսը նույապես գրանցվել են վերջին 2,5 տարիների ընթացքում (ՀՀ ԱՆ ՁԻԱՐ կանխարգելման հանրապետական կենտրոն, 2001):

Հայաստանի ԺԱՀ-ի ընթացքում կանանցից և տղամարդկանցից հավաքագրվել է տեղեկատվություն ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի և այլ սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների (սիֆիլիս, գոնորեա, խլամիդիոզ) վերաբերյալ, որոնք հայտնի են որպես ՄԻԱՎ-ի համաճարակի համար կարևոր նախատրամադրող գործոններ: Այս գլուխը ամփոփում է տեղեկատվությունը ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի գիտելիքների, հիվանդության ընթացման և վարքագծի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ազգային մակարդակում, այդ թվում՝ ըստ բնակչության աշխարհագրական և սոցիալ-տնտեսական ենթախմբերի:

12.1 Գիտելիքներ ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի վերաբերյալ և ՄԻԱՎ-ի կանխարգելման մեթոդները

12.1 աղյուսակը ցույց է տալիս այն կանանց և տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր իրազեկ են ՁԻԱՐ-ի գոյության մասին, ըստ հիմնական բնութագրիչների: Համարյա բոլոր հարցվողները (կանանց 94%-ը և տղամարդկանց 97%-ը) նշել են, որ տեղյակ են ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի գոյության մասին: Հիմնական բոլոր բնութագրիչների առումով 10 կանանցից և տղամարդկանցից առնվազն 9-ը իրազեկ են ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի գոյության մասին, բացառություն են կազմում նրանք, ովքեր ունեն տարրական/միջին դպրոցական կրթություն, ինչպես նաև այն կանայք ու տղամարդիկ, ովքեր ապրում են Գեղարքունիքում ու Վայոց ձորում, և կանայք, ովքեր ապրում են Արագածոտնում և Լոռիում:

Աղյուսակ 12.1 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի մասին իմացությունը

Կանանց և տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր լսել են ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի մասին, և նրանց տոկոսը, ովքեր կարծում են, որ գոյություն ունի ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու որևէ ուղի, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Չայաստան 2000թ.

Հիմնական բնութագրիչներ	Կանայք			Տղամարդիկ		
	Լսել են ՄԻԱՎ / ՉԻԱՅ-ի մասին	Կարծում են, որ կա ՄԻԱՎ/ ՉԻԱՅ-ից խուսափելու որևէ ուղի	Կանանց թվաքանակը (մարդ)	Լսել են ՄԻԱՎ/ ՉԻԱՅ-ի մասին	Կարծում են, որ կա ՄԻԱՎ/ ՉԻԱՅ-ից խուսափելու որևէ ուղի	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
Տարիքը						
15-19	89.9	46.2	1160	92.3	51.1	263
20-24	95.5	64.1	1007	97.6	73.2	215
25-29	96.0	66.4	769	97.8	74.9	194
30-34	96.0	66.1	763	96.8	75.0	205
35-39	95.3	64.7	962	96.4	78.1	237
40-44	94.1	65.2	947	97.2	79.0	275
45-49	95.9	64.5	822	98.0	81.6	203
50-54	42	42	42	98.8	79.0	126
Ամուսնական կարգավիճակը						
Երբևէ չամուսնացած	92.3	57.0	1851	95.7	62.7	530
Հարցման պահին ամուսնացած	95.6	63.5	4125	97.0	77.9	1161
Նախկինում ամուսնացած	92.6	63.9	455	(96.2)	(80.0)	28
Բնակավայրը						
Քաղաքային	96.9	70.1	3942	98.6	81.2	1024
Գյուղական	90.5	48.3	2488	93.7	61.5	695
Մարզը						
Երևան	97.8	75.5	2206	99.1	86.4	582
Արագածոտն	89.0	58.5	279	99.3	77.7	78
Արարատ	98.6	62.8	642	100.0	69.8	177
Արմավիր	94.1	48.9	553	97.9	63.4	172
Գեղարքունիք	87.3	38.2	484	88.0	43.6	124
Լոռի	83.6	47.9	489	89.7	42.5	119
Կոտայք	96.9	54.6	505	99.2	85.0	137
Շիրակ	95.7	66.5	611	94.2	77.7	161
Սյունիք	92.9	55.9	271	99.2	94.1	65
Վայոց ձոր	86.7	55.9	113	88.1	47.5	25
Տավուշ	93.1	53.4	278	89.9	55.7	79
Կրթությունը						
Տարրական/միջին	79.9	30.2	593	89.3	49.7	245
Միջնակարգ	91.9	50.6	2341	96.8	69.5	510
Միջնակարգ-մասնագիտական	98.1	69.3	2295	97.7	75.8	588
Բարձրագույն	99.5	84.2	1201	99.3	89.5	376
Ընդամենը	94.4	61.7	6430	96.6	73.2	1719

Կ2-կիրառելի չէ
 Նշում՝ Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի մասին գիտելիքների մակարդակը պարզելու նպատակով հարցվողները, որոնք տեղյակ էին վարակի մասին, հարցվել են՝ կա՞րողյո՞ք ինչ-որ բան, որ անհատը կարող է անել՝ խուսափելու համար ՄԻԱՎ-ով վարակվելուց: Տվյալները ցույց են տալիս, որ չնայած համարյա բոլոր կանայք և տղամարդիկ իրազեկ են ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի գոյության մասին, կանանց միայն 62%-ը և տղամարդկանց 73%-ն է կարծում, որ կա ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու որևէ ուղի: Երիտասարդները, գյուղական շրջաններում ապրողները կամ երբևէ չամուսնացածները ավելի քիչ են հակված կարծելու, որ կա ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ով վարակվելուց խուսափելու որևէ ուղի, քան ուրիշները: Գոյություն ունի կորելիացիոն ուժեղ դրական կապ կրթական մակարդակի և այն կարծիքի միջև, որ գոյություն ունեն ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ով վարակվելուց խուսափելու ուղիներ: Արմավիրում, Գեղարքունիքում և Լոռիում ապրող կանանց ու Գեղարքունիքում, Լոռիում և Վայոց ձորում ապրող տղամարդկանց կեսից քիչն է կարծում, որ կա ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու որևէ ուղի:

Եթե հարցվողները նշում էին, որ կարելի է խուսափել ՄԻԱՎ վարակից, նրանց խնդրվում էր նշել հիվանդությունից պաշտպանվելու ուղիները: ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու վերաբերյալ երկու տիպի հարցեր էին տրվում. 1. վերջավորություն չունեցող հարց, և հարցվողին ընձեռնվում էր հնարավորություն, որպեսզի նա առանց հուշելու պատասխանի այդ հարցին՝ մեկ կամ բոլոր իմաստներով, 2. կանանց և տղամարդկանց տրվում էին հատուկ հարցեր, թե արդյո՞ք պահպանակի օգտագործումը և միայն մեկ զուգընկերոջ հետ սեռական ակտիվության սահմանափակումը կարող են կրճատել ՄԻԱՅ-ով վարակվելու հավանականությունը:

12.2.1 և 12.2.2 աղյուսակները ցույց են տալիս այն կանանց և տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն նշել են հիվանդությունով վարակվելուց խուսափելու հատուկ ուղիներ: ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ամենահաճախակի նշվող ուղին պահպանակի օգտագործումն է: Բոլոր տղամարդկանց կեսից ավելին (53%) և բոլոր կանանց մեկ քառորդը (27%) նշել են պահպանակը: Կանանց մոտ երկրորդ ամենատարածված պատասխանը սեռական հարաբերությունների զսպվածությունն էր (այսպես է պատասխանել տղամարդկանց 8%-ը): Տղամարդկանց մոտ երկրորդ ամենատարածված պատասխանը մարմնավաճառների հետ սեռական հարաբերություններ ունենալուց խուսափելն էր (31%): Որպես ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ուղի, և՛ տղամարդկանց, և՛ կանանց մոտավորապես 1/4-ը նշել է սեռական հարաբերություններ ունենալը միայն մեկ զուգընկերոջ հետ (համապատասխանաբար 26% և 23%): Սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը՝ նշել են կանանց 7%-ը և տղամարդկանց 13%-ը:

Աղյուսակ 12.2.1 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ից խուսափելու ուղիների մասին իմացությունը, կանալը

Կանանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն նշել են ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ից խուսափելու ուղիներ, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ.

(%, %)

Հիմնական բնութագրիչներ	ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ից խուսափելու ուղիները														Այլ	Կանանց թվաքանակը (մարդ)
	Չեն լսել ՉԻԱՎ-ի մասին կամ որ կարող են խուսափել ՉԻԱՎ-ից	Կարծում են, որ ՉԻԱՎ-ից խուսափելու ուղիներ չկան	Չգիտեն յուրաքանչյուր հատուկ ուղիներ	Սեռական հարաբերությունների զսպվածություն	Օգտագործել պահանջները ¹	Ունենալ մեկ սեռական զուգընկեր	Սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր չառաջարկում են	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, որոնց մարմնուսուպները հետ	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, որոնց հոստերը հետ	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, որոնց փոխանցները հետ	Խուսափել սեռական հարաբերություններից	Խուսափել սեռական հարաբերություններից	Խուսափել սեռական հարաբերություններից		
Տարիքը																
15-19	49.5	4.3	3.6	18.4	19.9	11.3	4.4	3.0	2.2	0.3	0.9	1.1	0.8	1.6	1160	
20-24	32.2	3.7	2.3	23.1	32.3	22.5	5.9	4.4	5.5	0.4	4.5	4.0	1.5	1.9	1007	
25-29	28.2	5.4	1.5	25.0	32.4	26.1	8.2	3.9	6.2	0.9	4.0	3.8	1.1	1.9	769	
30-34	27.5	6.4	0.5	27.0	30.2	26.8	8.2	4.8	6.6	0.9	3.5	4.7	1.0	1.5	763	
35-39	30.6	4.6	1.2	25.7	26.4	25.2	7.9	4.3	5.3	0.0	3.0	4.6	1.4	1.8	962	
40-44	30.1	4.7	1.9	25.6	24.4	24.0	7.9	3.7	7.2	0.7	4.3	3.6	0.9	2.5	947	
45-49	31.6	4.0	0.8	27.1	26.1	27.0	7.8	3.6	5.8	1.4	5.1	2.9	0.5	2.5	822	
Ամուսնական կարգավիճակը																
Երբևէ չամուսնացած	39.7	3.4	2.6	22.6	27.9	16.1	5.9	4.3	3.8	0.4	3.6	3.0	1.3	2.4	1851	
Կապիտան ամուսնացած	31.3	5.2	1.5	24.8	26.0	25.4	7.6	3.8	6.2	0.7	3.4	3.8	1.0	1.8	4125	
Նախկինում ամուսնացած	30.8	5.3	1.4	25.9	32.1	23.7	6.7	3.0	4.5	0.2	3.7	2.4	1.0	1.8	455	
Բնակավայրը																
Քաղաքային	26.3	3.6	1.8	26.3	36.7	26.7	7.5	4.4	6.1	0.8	4.5	4.6	1.4	2.0	3942	
Գյուղական	45.4	6.3	1.9	20.9	11.6	16.2	6.2	3.1	4.2	0.2	1.8	1.6	0.5	1.8	2488	
Մարզը																
Երևան	21.1	3.4	1.6	27.1	48.1	30.2	9.2	4.6	7.2	0.9	5.7	4.8	1.9	2.2	2206	
Արագածոտն	38.6	2.9	0.4	26.2	17.1	26.2	1.9	1.7	6.4	0.2	9.3	5.4	3.1	0.0	279	
Արարատ	30.9	6.4	1.8	30.3	10.3	21.1	14.0	4.3	3.7	0.7	0.9	1.2	0.0	2.8	642	
Արմավիր	44.8	6.3	1.0	16.8	12.1	25.9	8.1	1.0	1.2	0.2	3.6	3.6	0.8	0.8	553	
Գեղարքունիք	55.8	5.9	2.0	23.9	4.7	4.7	2.7	2.7	6.7	0.0	0.8	0.6	0.4	0.8	484	
Լոռի	44.5	7.6	1.7	12.5	14.9	17.4	2.4	3.4	3.2	0.5	1.2	3.9	0.5	0.7	489	
Կոտայք	38.2	7.2	4.9	20.2	11.9	14.2	3.4	3.4	2.5	0.2	2.2	3.4	0.0	4.7	505	
Շիրակ	31.7	1.8	1.4	29.9	37.2	22.4	7.1	7.3	4.5	0.8	2.0	3.7	0.6	1.8	611	
Սյունիք	40.7	3.4	0.6	26.1	7.9	25.9	2.0	1.4	1.4	0.4	1.2	1.4	0.4	0.2	271	
Վայոց ձոր	40.0	4.1	3.1	15.9	21.8	18.8	8.7	10.3	11.1	1.1	1.5	1.5	2.2	3.9	113	
Տավուշ	41.7	4.8	2.0	17.3	23.0	10.5	2.6	2.4	12.5	0.8	2.8	2.0	0.6	2.2	278	
Կրթությունը																
Տարրական/միջին	64.2	5.5	2.5	12.9	7.9	9.7	3.8	1.3	2.5	0.2	1.2	1.2	0.5	2.1	593	
Միջնակարգ	43.6	5.8	2.6	21.0	17.8	16.2	4.8	2.7	3.4	0.2	1.2	1.2	0.6	1.0	2341	
Միջնակարգ-մասնագիտական	26.2	4.5	1.3	27.5	30.6	25.8	8.2	4.7	6.3	0.7	4.3	4.1	1.2	2.4	2295	
Բարձրագույն	13.3	2.5	0.9	29.9	47.5	35.5	10.6	6.0	8.8	1.4	7.6	7.7	2.1	2.8	1201	
Ընդամենը	33.7	4.7	1.8	24.2	27.0	22.6	7.0	3.9	5.4	0.6	3.5	3.4	1.1	1.9	6430	

Նշում. Սափրիչի համատեղ օգտագործման և մոծակի խայթոցից խուսափելու վերաբերյալ պատասխանները ընդգրկված չեն, քանի որ դրանք 0,2 տոկոս են կամ ավելի քիչ:
¹Միայն ինքնուրույն պատասխաններ: Պահպանակի օգտագործման և սահմանափակ քանակությամբ զուգընկերների վերաբերյալ ինքնուրույն և «նախապատրաստած» պատասխանների համար տես 12.3.1. աղյուսակը:

Աղյուսակ 12.2.2 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ուղիների մասին իմացությունը, տղամարդիկ

Տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն նշել են ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ուղիներ, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%)

	ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ուղիները														Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)	
	Չեն լսել ՉԻԱՅ-ի մասին կամ որ կարող են խուսափել ՉԻԱՅ-ից	Կարծում են, որ ՉԻԱՅ-ից խուսափելու ուղիներ	Չգիտեն յուրաքանչյուր հատուկ ուղիներ	Սեռական հարաբերությունների զսպվածություն	Օգտագործել պահպանողական	ՈՒՆՆԱՎ մեկ սեռական զուգընկեր	Սահմանափակ սեռական զուգընկերների ¹ թվաքանակը	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր	Խուսափել սեռական հարաբերություններից, ովքեր ունեն ճանաչողական կերպեր		Մյլ
Տարիքը																
15-19	43.4	5.5	0.9	3.8	40.6	15.0	4.9	0.9	19.3	0.2	1.0	0.2	0.4	3.1	263	
20-24	21.3	5.5	1.9	3.5	57.1	20.4	16.9	1.9	30.1	2.8	1.3	0.8	0.5	5.4	215	
25-29	16.6	8.5	1.2	9.1	57.4	26.4	16.5	4.6	26.0	2.2	2.5	4.4	1.3	7.2	194	
30-34	17.5	7.6	0.0	8.2	51.0	30.7	17.4	2.2	26.1	1.5	3.7	4.2	0.0	8.6	205	
35-39	15.5	6.4	0.0	13.0	56.0	30.0	6.2	2.6	30.4	2.3	2.6	2.4	0.5	5.6	237	
40-44	15.3	5.6	0.4	11.8	58.2	23.8	14.4	3.6	36.7	1.5	3.5	2.2	0.0	4.3	275	
45-49	13.6	4.7	0.9	9.1	51.5	33.6	15.7	1.8	39.4	0.9	1.9	1.3	0.0	4.5	203	
50-54	16.3	4.7	0.0	4.2	46.2	32.6	13.8	4.0	44.1	2.3	1.6	2.5	0.0	7.0	126	
Ամուսնական կարգավիճակը																
Երբևէ չամուսնացած	30.8	6.4	0.9	4.7	49.9	18.4	12.9	1.7	24.3	1.9	1.4	1.9	0.9	5.2	530	
Հարցման պահին ամուսնացած	16.1	6.1	0.6	9.5	53.6	28.8	13.0	3.1	34.0	1.5	2.8	2.2	0.1	5.7	1161	
Նախկինում ամուսնացած	(20.0)	(0.0)	(0.0)	(13.8)	(55.5)	(38.8)	(4.0)	(0.0)	(16.6)	(0.0)	(0.0)	(4.6)	(0.0)	(2.0)	28	
Բնակավայրը																
Քաղաքային	14.7	4.1	0.3	5.9	59.9	28.6	16.4	3.1	35.4	2.4	2.9	2.5	0.6	7.1	1024	
Գյուղական	29.5	9.0	1.2	11.3	41.5	21.6	7.6	1.9	23.9	0.5	1.4	1.7	0.0	3.1	695	
Մարզը																
Երևան	10.9	2.7	0.0	4.9	65.8	34.4	19.0	1.6	33.9	2.9	3.8	2.7	0.2	7.8	582	
Արագածոտն	15.8	6.5	1.4	1.4	71.2	0.0	0.0	0.7	36.7	3.6	0.7	0.7	0.0	2.2	78	
Արարատ	26.6	3.6	0.0	41.0	41.0	43.2	3.6	0.0	4.3	0.0	0.0	2.2	0.0	0.0	177	
Արմավիր	26.9	9.7	4.1	13.1	55.9	42.1	15.2	4.1	17.2	1.4	0.0	3.4	0.7	2.1	172	
Գեղարքունիք	41.9	14.5	0.9	0.9	18.8	8.5	0.9	3.4	28.2	0.0	1.7	0.0	0.9	6.8	124	
Լոռի	32.2	25.3	0.0	0.0	23.0	1.1	0.0	0.0	24.1	0.0	0.0	0.0	0.0	3.4	119	
Կոտայք	14.2	0.8	0.0	1.6	80.3	15.7	23.6	3.1	34.6	0.0	0.8	1.6	0.0	2.4	137	
Շիրակ	19.4	2.9	0.0	5.8	54.0	10.1	10.1	9.4	66.2	2.2	4.3	0.7	1.4	6.5	161	
Սյունիք	5.0	0.8	3.4	0.0	24.4	36.1	34.5	2.5	14.3	0.0	1.7	4.2	0.0	19.3	65	
Վայոց ձոր	40.6	11.9	0.0	5.0	15.8	24.8	4.0	2.0	33.7	2.0	3.0	1.0	0.0	9.9	25	
Տավուշ	39.9	4.4	0.0	0.6	34.8	19.0	5.7	2.5	37.3	2.5	6.3	6.3	0.0	3.2	79	
Կրթությունը																
Տարրական/միջին	42.8	7.5	1.2	6.9	31.7	13.9	9.9	1.6	17.5	0.2	1.1	0.5	1.0	4.4	245	
Միջնակարգ	24.2	6.3	0.9	7.0	50.4	24.9	10.8	1.2	27.7	0.7	2.0	2.9	0.2	3.8	510	
Միջնակարգ-մասնագիտական	16.3	7.8	0.2	9.2	54.1	27.3	13.5	2.1	30.8	1.5	2.5	2.0	0.2	6.0	588	
Բարձրագույն	8.3	2.2	0.8	8.5	66.2	32.4	16.4	5.9	43.3	4.1	3.2	2.6	0.3	7.8	376	
Ընդամենը	20.7	6.1	0.7	8.1	52.5	25.8	12.8	2.6	30.7	1.6	2.3	2.2	0.3	5.5	1719	

Նշում. Սափրիչի համատեղ օգտագործման (1%) և մոծակի խայթոցից խուսափելու (0.1%) վերաբերյալ պատասխանները ընդգրկված չեն: Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:
¹ Միայն ինքնուրույն պատասխաններ: Պահպանակի օգտագործման և սահմանափակ քանակությամբ զուգընկերների վերաբերյալ ինքնուրույն և "նախապատրաստած" պատասխանների համար տես 12.3.1. աղյուսակը:

ՉԻԱՅ-ի կանխարգելման ծրագրերը իրենց նպատակները և ջանքերը կենտրոնացնում են վարքագծի երեք կարևոր տեսանկյունների վրա. պահպանակի օգտագործում, սեռական զուգընկերների թվաքանակի սահմանափակում/հավատարիմ մնալ մեկ զուգընկերոջը և սեռական հարաբերությունների զսպվածություն: 12.3.1 և 12.3.2 աղյուսակները ցույց են տալիս այն կանանց և տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր նշել են ՉԻԱՅ-ից խուսափելու 0, 1 կամ 2-3 ուղիներ: Ընդհանուր առմամբ, կանանց 61%-ը և տղամարդկանց 72%-ը կարողացել են ինքնուրույն նշել ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու առնվազն մեկ ծրագրայնորեն կարևոր ուղի (Գծապատկեր 12.1):

Աղյուսակ 12.3.1 ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացությունը, կանայք

Կանանց տոկոսային բաշխումը ըստ ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացության, և այն կանանց տոկոսը, ովքեր գիտեն 2 յուրահատուկ ուղիներ ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան, 2000թ.

Հիմնական բնութագրիչներ	ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացություն				ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու յուրահատուկ ուղիները		Կանանց թվաքանակը (մարդ)
	Տեղյակ չեն ¹	Մեկ ուղի	Երկու կամ երեք ուղիներ	Ընդամենը	Օգտագործել պահպանակների թվաքանակը	Սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը ²	
Տարիքը							
15-19	56.4	9.0	34.6	100.0	32.4	38.7	1160
20-24	36.9	8.8	54.2	100.0	52.8	58.3	1007
25-29	34.3	9.6	56.1	100.0	54.5	62.2	769
30-34	34.5	8.1	57.5	100.0	51.6	63.9	763
35-39	35.5	10.3	54.3	100.0	49.8	60.4	962
40-44	36.0	11.0	53.0	100.0	48.7	59.6	947
45-49	36.0	8.6	55.3	100.0	51.1	61.7	822
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	45.0	8.5	46.4	100.0	44.7	49.8	1851
Հարցման պահին ամուսնացած	37.1	9.9	53.0	100.0	49.0	59.7	4125
Նախկինում ամուսնացած	36.5	8.2	55.2	100.0	51.2	59.5	455
Բնակավայրը							
Քաղաքային	30.7	8.5	60.7	100.0	58.4	65.0	3942
Գյուղական	53.5	10.7	36.3	100.0	31.3	43.9	2488
Մարզը							
Երևան	25.6	6.4	68.0	100.0	66.1	70.0	2206
Արագածոտն	41.7	14.9	43.4	100.0	37.4	51.7	279
Արարատ	39.0	11.9	49.1	100.0	40.4	59.2	642
Արմավիր	51.5	11.5	37.0	100.0	31.7	47.1	553
Գեղարքունիք	63.6	9.0	27.4	100.0	22.7	29.9	484
Լոռի	52.3	9.3	38.4	100.0	35.0	44.7	489
Կոտայք	46.7	16.9	36.4	100.0	33.3	50.1	505
Շիրակ	34.3	5.1	60.6	100.0	58.3	62.2	611
Սյունիք	44.7	9.9	45.3	100.0	41.7	52.4	271
Վայոց ձոր	46.1	14.4	39.5	100.0	40.0	47.8	113
Տավուշ	47.2	11.9	40.9	100.0	42.9	47.6	278
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	71.9	7.7	20.5	100.0	17.4	25.5	593
Միջնակարգ	50.8	10.1	39.1	100.0	35.3	45.3	2341
Միջնակարգ-մասնագիտական	31.6	10.2	58.2	100.0	54.9	64.4	2295
Բարձրագույն	15.9	7.2	76.9	100.0	74.2	80.2	1201
Ընդամենը	39.4	9.4	51.3	100.0	47.9	56.8	6430

Նշում. Ծրագրայնորեն կարևոր ուղիներն են. սեռական հարաբերությունների զսպվածությունը, պահպանակի օգտագործումը և սեռական զուգընկերների թվաքանակի սահմանափակումը: Սեռական հարաբերությունների զսպվածությունը գնահատվում է միայն ինքնուրույն պատասխանների միջոցով, իսկ պահպանակի օգտագործումը և սեռական զուգընկերների սահմանափակումը՝ ինքնուրույն և «նախապատրաստած» պատասխանների միջոցով:

¹ Նրանք, ովքեր իրագել չեն ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ի գոյության մասին կամ չգիտեն ծրագրայնորեն կարևոր որևէ ուղի ՄԻԱՎՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար:

² Գերադասում են սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը և սեռական հարաբերություններ ունենալ մեկ զուգընկերոջ հետ/ հավատարիմ մնալ մեկ զուգընկերոջ:

Աղյուսակ 12.3.2 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացությունը, տղամարդիկ

Տղամարդանց տոկոսային բաշխումը ըստ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացության, և այն տղամարդկանց տոկոսը, ովքեր գիտեն 2 յուրահատուկ ուղիներ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան, 2000թ. (%)

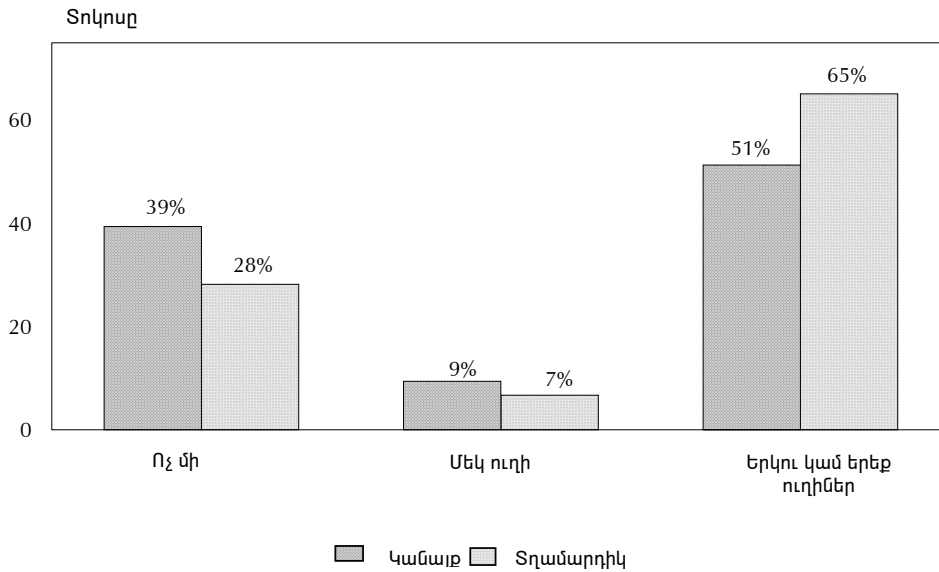
Հիմնական բնութագրիչներ	ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար ծրագրայնորեն կարևոր ուղիների իմացություն				ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու յուրահատուկ ուղիները		
	Տեղյակ չեն ¹	Մեկ ուղի	Երկու կամ երեք ուղիներ	Ընդամենը	Օգտագործել պահպանակ	Սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը ²	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
Տարիքը							
15-19	50.2	3.0	46.8	100.0	48.1	47.1	263
20-24	28.4	9.3	62.3	100.0	66.5	66.2	215
25-29	26.8	5.4	67.8	100.0	68.1	68.9	194
30-34	25.7	3.9	70.3	100.0	70.4	72.4	205
35-39	23.8	8.3	67.9	100.0	66.8	73.1	237
40-44	22.2	6.9	70.9	100.0	72.8	73.0	275
45-49	20.1	9.6	70.2	100.0	70.4	77.3	203
50-54	22.9	7.5	69.5	100.0	68.5	77.1	126
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	38.7	4.8	56.5	100.0	58.4	58.4	530
Հարցման պահին ամուսնացած	23.6	7.4	68.9	100.0	69.4	72.9	1161
Նախկինում ամուսնացած	(20.0)	(9.2)	(70.8)	(100.0)	(66.2)	(75.4)	28
Բնակավայրը							
Քաղաքային	19.7	5.4	74.9	100.0	76.1	78.2	1024
Գյուղական	40.8	8.5	50.7	100.0	51.0	54.2	695
Մարզը							
Երևան	13.6	2.2	84.2	100.0	84.6	85.9	582
Արագածոտն	23.0	5.0	71.9	100.0	74.1	74.1	78
Արարատ	30.2	11.5	58.3	100.0	49.6	59.0	177
Արմավիր	37.2	3.4	59.3	100.0	61.4	57.9	172
Գեղարքունիք	67.5	15.4	17.1	100.0	24.8	23.9	124
Լոռի	63.2	11.5	25.3	100.0	33.3	28.7	119
Կոտայք	15.0	0.8	84.3	100.0	84.3	85.0	137
Շիրակ	23.0	13.7	63.3	100.0	65.5	74.8	161
Սյունիք	6.7	10.9	82.4	100.0	83.2	92.4	65
Վայոց ձոր	57.4	14.9	27.7	100.0	24.8	41.6	25
Տավուշ	44.3	5.7	50.0	100.0	50.0	55.7	79
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	51.9	5.1	42.9	100.0	43.5	45.3	245
Միջնակարգ	32.3	5.6	62.0	100.0	62.2	65.1	510
Միջնակարգ-մասնագիտական	25.6	8.1	66.3	100.0	67.4	70.3	588
Բարձրագույն	11.4	6.8	81.8	100.0	83.6	85.1	376
Ընդամենը	28.2	6.7	65.1	100.0	66.0	68.5	1719

Նշում. Ծրագրայնորեն կարևոր ուղիներն են. սեռական հարաբերությունների զսպվածությունը, պահպանակի օգտագործումը և սեռական զուգընկերների թվաքանակի սահմանափակումը: Սեռական հարաբերությունների զսպվածությունը գնահատվում է միայն ինքնուրույն պատասխանների միջոցով, իսկ պահպանակի օգտագործումը և սեռական զուգընկերների սահմանափակումը՝ ինքնուրույն և «նախապատրաստած» պատասխանների միջոցով:

¹ Նրանք, ովքեր իրագել չեն ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի գոյության մասին կամ չգիտեն ծրագրայնորեն կարևոր որևէ ուղի ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ից խուսափելու համար:

² Գերադասում են սահմանափակել սեռական զուգընկերների թվաքանակը և սեռական հարաբերություններ ունենալ մեկ զուգընկերոջ հետ/ հավատարիմ մնալ մեկ զուգընկերոջ:

Գծապատկեր 12.1 ՄԻԱՎ/ԶԻԱՅ-ից խուսափելու կարևոր ճանապարհների իմացությունը

Հայաստանի ԺԱՀ 2000թ.

Աղյուսակը ցույց է տալիս ՄԻԱՎ/ԶԻԱՅ-ի կանխման ուղիների վերաբերյալ իմացության մակարդակը՝ ըստ կրթության և բնակավայրի: Կա հստակ կապ կրթական մակարդակի և ՄԻԱՎ-ի կանխման ուղիների վերաբերյալ գիտելիքների միջև: Քաղաքի բնակիչները ավելի շատ են տեղյակ «պաշտպանված» սեռական վարքագծի մասին, քան գյուղի բնակիչները:

Հարցվողներին, ովքեր իրազեկ են ՄԻԱՎ/ԶԻԱՅ-ի մասին, տրվել են մի շարք հարցեր՝ ՄԻԱՎ/ԶԻԱՅ-ի հետ կապված հետևանքների մասին նրանց գիտելիքները պարզելու նպատակով: Տեղեկատվությունը ներկայացված է 12.4.1 և 12.4.2 աղյուսակներում: Երբ հարցվում էր, թե «կարո՞ղ է արդյոք առողջ տեսք ունեցող մարդը վարակված լինել ՄԻԱՎ-ով», կանանց 56%-ը և տղամարդկանց 58% հստակ պատասխանում էին՝ այո: Ամենաքիչ ճիշտ պատասխաններ նշել են երիտասարդները, գյուղական շրջաններում ապրողները և ցածր կրթական մակարդակ ունեցողները: Գոյություն ունի կարևոր տարբերակում ըստ մարզերի, բայց այն չի վերաբերում կանանց և տղամարդկանց: Օրինակ, Տավուշում կանանց 67%-ը նշել է, որ առողջ տեսք ունեցող մարդը կարող է վարակված լինել ՄԻԱՎ-ով, բայց տղամարդկանց միայն 29%-ն է տվել նույնպիսի պատասխան: Կարևոր է նշել, որ բոլոր հարցվողների մեկ քառորդից ավելին չգիտեին, թե արդյոք առողջ տեսք ունեցող մարդը կարող է վարակված լինել ՄԻԱՎ-ով:

ՀԺԱՀ-ի ընթացքում հարցվողներին խնդրվում էր նշել, թե ինչ են նրանք կարծում՝ կարող է արդյոք ՉԻԱՀ առաջացնող վիրուսը փոխանցվել մորից երեխային հղիության ընթացքում, ծննդաբերության և կրծքով կերակրման ժամանակ (առանձին հարցերով): Արդյունքները ցույց են տալիս, որ կանանց և տղամարդկանց մոտ 2/3-ը պատասխանել են՝ այո, և նրանք գիտակցում են, որ դրանք հանդիսանում են վիրուսի՝ մորից երեխային փոխանցման երեք տարբերակները: Եվ մորից, երիտասարդները, գյուղական շրջաններում ապրողները և ցածր կրթական մակարդակ ունեցողները ավելի քիչ էին տեղեկացված ՉԻԱՀ-ի նշված կարևոր հետևանքների մասին:

Աղյուսակ 12.4.1 ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի հետ կապված հետևանքների իմացությունը, կանայք

Կանանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի հետ կապված տարբեր հետևանքների վերաբերյալ հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Առողջ տեսք ունեցող մարդը կարող է վարակված լինել ՁԻԱՐ-ի վիրուսով				Ուղիներ, որոնց միջոցով ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ը կարող է փոխանցվել մորից երեխային						
	Այո	Ոչ	Չգիտի ¹	Ընդամենը	Ուղիներ չկան	Հղիության ընթացքում	Ծննդաբերության ժամանակ	Կրծքով կերակրման միջոցով	Այլ ուղի	Չգիտեն, թե արդյոք կա որևէ ուղի	Կանանց թվաքանակը (մարդ)
Տարիքը											
15-19	46.6	16.3	37.0	100.0	4.4	51.9	44.4	45.3	1.5	38.9	1160
20-24	60.3	14.8	24.9	100.0	2.9	73.5	65.7	60.8	1.0	20.9	1007
25-29	60.1	17.8	22.1	100.0	2.2	77.7	69.4	62.9	0.5	16.9	769
30-34	58.5	18.3	23.3	100.0	3.1	79.9	71.0	65.9	0.4	15.7	763
35-39	56.3	16.3	27.4	100.0	2.4	76.6	70.5	64.9	0.4	18.5	962
40-44	55.7	15.6	28.7	100.0	2.1	76.9	73.0	66.2	0.5	18.1	947
45-49	56.0	16.7	27.3	100.0	2.2	76.6	70.0	65.2	1.1	18.6	822
Ամուսնական կարգավիճակը											
Երբևէ չամուսնացած	53.2	16.2	30.6	100.0	3.8	61.9	54.1	51.1	1.3	30.8	1851
Հարցման պահին ամուսնացած	57.1	16.7	26.2	100.0	2.4	76.7	69.9	64.9	0.7	18.0	4125
Նախկինում ամուսնացած	54.5	15.1	30.4	100.0	2.7	73.2	68.2	63.3	0.3	22.5	455
Բնակավայրը											
Քաղաքային	59.2	16.7	24.1	100.0	2.6	76.0	69.4	62.1	0.8	18.6	3942
Գյուղական	50.4	15.9	33.7	100.0	3.1	66.2	58.7	58.8	0.8	27.4	2488
Մարզը											
Երևան	61.4	15.6	22.9	100.0	2.1	78.6	74.1	64.1	0.6	17.1	2206
Արագածոտն	57.9	14.5	27.7	100.0	4.1	70.7	62.4	63.0	1.0	21.7	279
Արարատ	61.7	14.2	24.1	100.0	0.7	84.0	77.3	76.8	0.9	13.7	642
Արմավիր	56.8	14.9	28.3	100.0	3.4	65.9	56.2	58.4	1.2	26.1	553
Գեղարքունիք	39.7	14.5	45.8	100.0	3.3	62.8	55.6	55.0	1.4	30.9	484
Լոռի	49.9	14.7	35.5	100.0	2.4	63.3	56.7	53.3	1.5	28.6	489
Կոտայք	52.4	24.0	23.6	100.0	4.5	69.9	63.4	58.9	0.4	22.5	505
Շիրակ	44.1	26.2	29.7	100.0	5.1	61.6	46.7	40.0	0.2	30.7	611
Սյունիք	55.5	9.1	35.4	100.0	2.2	67.8	66.0	64.2	1.2	26.5	271
Վայոց ձոր	48.5	17.7	33.8	100.0	2.8	71.8	69.7	69.4	0.9	22.1	113
Տավուշ	66.9	10.1	23.0	100.0	3.4	72.8	62.1	66.5	0.6	21.0	278
Կրթությունը											
Տարրական/միջին	34.5	12.8	52.6	100.0	2.6	43.5	38.4	41.3	1.4	50.5	593
Միջնակարգ	49.5	16.6	33.9	100.0	3.4	65.9	59.0	58.4	0.9	27.0	2341
Միջնակարգ-մասնագիտական	58.9	18.4	22.7	100.0	2.3	79.6	72.7	66.4	0.9	15.6	2295
Բարձրագույն	72.4	14.1	13.5	100.0	2.7	84.6	76.7	64.6	0.3	10.3	1201
Ընդամենը	55.8	16.4	27.8	100.0	2.8	72.2	65.3	60.8	0.8	22.0	6430

¹ Ներառյալ այն կանայք, ովքեր իրազեկ չեն ՄԻԱՎ/ՁԻԱՐ-ի գոյության մասին:

Աղյուսակ 12.4.2 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի հետ կապված հետևանքների իմացությունը, տղամարդիկ

Տղամարդկանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի հետ կապված տարբեր հետևանքների վերաբերյալ հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Առողջ տեսք ունեցող մարդը կարող է վարակված լինել ՉԻԱՅ-ի վիրուսով				Ուղիներ, որոնց միջոցով ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ը կարող է փոխանցվել մորից երեխային						
	Այո	Ոչ	Չգիտի ¹	Ընդամենը	Չղիներ ընթաց- թում	Ծննդաբե- ժանանակ կրթյուն	Կրծքով կերակր ման միջոցով	Այլ ուղի	Չգիտեն, թե արդյոք կա որևէ ուղի	Տղամարդ կանց թվաքա- նակը (մարդ)	
Տարիքը											
15-19	38.2	20.0	41.8	100.0	1.7	50.3	48.0	40.4	5.2	39.5	263
20-24	59.4	18.4	22.3	100.0	2.8	71.5	67.1	62.3	1.1	22.0	215
25-29	57.5	22.1	20.3	100.0	2.9	75.5	72.7	69.2	1.2	20.0	194
30-34	59.8	16.9	23.3	100.0	1.7	81.2	75.8	67.6	0.8	15.2	205
35-39	62.3	18.9	18.8	100.0	1.7	79.6	74.3	69.7	1.3	15.5	237
40-44	62.5	17.3	20.2	100.0	1.0	86.1	85.4	78.1	0.1	10.4	275
45-49	64.3	19.1	16.5	100.0	2.3	85.4	83.3	78.5	0.9	9.7	203
50-54	62.9	14.6	22.6	100.0	1.0	85.3	81.4	79.0	0.0	12.2	126
Ամուսնական կարգավիճակը											
Երբևէ չամուսնացած	49.7	19.2	31.1	100.0	1.7	61.9	59.0	52.2	3.0	30.5	530
Հարցման պահին ամուսնացած	61.1	18.5	20.3	100.0	2.0	81.9	78.8	73.3	0.8	13.7	1161
Նախկինում ամուսնացած	(67.1)	(9.2)	(23.7)	(100.0)	(0.0)	(96.2)	(82.6)	(87.0)	(0.0)	(3.8)	28
Բնակավայրը											
Քաղաքային	66.0	17.3	16.7	100.0	1.2	80.5	77.0	69.5	1.2	15.3	1024
Գյուղական	45.5	20.5	34.0	100.0	2.9	69.3	66.4	63.4	1.8	23.7	695
Մարզը											
Երևան	76.3	15.2	8.5	100.0	1.3	85.7	85.9	78.6	0.9	11.2	582
Արագածոտն	62.6	16.5	20.9	100.0	5.0	69.8	59.7	68.3	2.2	14.4	78
Արարատ	56.8	18.7	24.5	100.0	1.4	79.9	76.3	74.8	1.4	15.8	177
Արմավիր	28.3	35.2	36.6	100.0	4.8	66.9	66.9	50.3	0.0	28.3	172
Գեղարքունիք	45.3	11.1	43.6	100.0	0.9	64.1	64.1	64.1	0.9	34.2	124
Լոռի	59.8	17.2	23.0	100.0	3.4	59.8	48.3	54.0	1.1	31.0	119
Կոտայք	73.2	6.3	20.5	100.0	0.0	85.0	79.5	77.2	6.3	7.9	137
Շիրակ	20.9	34.5	44.6	100.0	0.7	64.7	54.7	36.0	0.7	28.8	161
Սյունիք	83.2	9.2	7.6	100.0	0.0	86.6	79.8	75.6	4.2	5.9	65
Վայոց ձոր	48.5	20.8	30.7	100.0	5.0	41.6	40.6	35.6	1.0	45.5	25
Տավուշ	28.5	19.0	52.5	100.0	3.2	74.1	72.8	72.8	0.6	21.5	79
Կրթությունը											
Տարրական/միջին	41.2	18.6	40.1	100.0	3.9	53.7	52.5	45.5	1.9	38.6	245
Միջնակարգ	51.0	20.1	28.9	100.0	2.1	71.7	67.8	63.2	1.8	23.1	510
Միջնակարգ- մասնագիտական	61.8	17.9	20.3	100.0	1.4	80.8	77.0	72.8	1.8	13.8	588
Բարձրագույն	71.2	17.6	11.2	100.0	1.0	88.6	85.9	77.1	0.1	7.6	376
Ընդամենը	57.7	18.6	23.7	100.0	1.9	76.0	72.7	67.0	1.5	18.7	1719

¹ Ներառյալ այն տղամարդիկ, ովքեր իրազեկ չեն ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի գոյության մասին: Նշում. Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկռված դեպքերի վրա:

12.2 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի հասարակական տեսանկյունները (ասպեկտները)

ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի հասարակական տեսանկյունները, մնացածի հետ միասին, ներառում են ՉԻԱՅ-ով հիվանդների նկատմամբ հասարակության բացասական վերաբերմունքը: Հասարակության կողմից ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ով հիվանդները արժանանում են քննադատության, քանի որ նրանց հաճախ վերագրում են այսպես կոչված տերմինալ (մարգինալ) խմբերին՝ թմրամոլներ, մարմնավաճառներ, հոմոսեքսուալներ: Քննադատությունը երբեմն արտահայտվում է անբարոյց խտրականությամբ, ինչը արժանի է հետաքրքրության, քանի որ այն բացասական ազդեցություն է ունենում ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի կանխման ուղղված ջանքերի վրա:

Աղյուսակ 12.5-ը ցույց է տալիս, որ կանանց միայն 10%-ը և տղամարդկանց 13%-ն են կարծում, որ ՄԻԱՎ-ով վարակված ուսուցիչը պետք է շարունակի դասավանդել: Կան որոշ տարբերակումներ՝ ըստ հիմնական բնութագրիչների: Օրինակ, բարձրագույն կրթությամբ կանանց և տղամարդկանց մոտ 1/5-ը կարծում է, որ ՄԻԱՎ-ով վարակվածին կարելի է թույլատրել շարունակել դասավանդումը (այսպես են կարծում Արմավիրի տղամարդկանց կեսից ավելին, ի հակադրություն այդ շրջանում ապրող կանանց 7%-ի): Հարկ է նշել նաև Շիրակի մարզը, որտեղ տղամարդկանց 21%-ը համոզված չէ՝ արդյոք ՄԻԱՎ-ով վարակված ուսուցիչն կարելի է թույլատրել շարունակել դասավանդումը, թե՛ ոչ:

Աղյուսակ 12.5.1 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ի հասարակական տեսանկյունների, կանայք

Կանանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ի տարբեր հասարակական տեսանկյունների վերաբերյալ հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Արդյոք ՄԻԱՎ-ով վարակված ուսուցիչը պետք է շարունակի դասավանդումը				Արդյոք 12-14 տարեկան երեխաները պետք է ուսուցանվեն, թե ինչպես օգտագործել պահպանակ				Կանանց թվաքանակը, ովքեր իրազեկ են ՉԻԱՎ-ի գոյության մասին
	Այո (մարդ)	Ոչ	Չգիտի	Ընդամենը	Այո	Ոչ	Չգիտի	Ընդամենը	
Տարիքը									
15-19	11.3	79.4	9.3	100.0	38.8	33.3	27.8	100.0	1043
20-24	13.4	81.0	5.6	100.0	46.2	36.6	17.2	100.0	962
25-29	10.0	86.0	4.0	100.0	50.0	37.6	12.5	100.0	738
30-34	10.1	86.9	2.9	100.0	47.4	39.7	12.9	100.0	733
35-39	7.1	88.9	4.0	100.0	42.3	42.5	15.2	100.0	917
40-44	9.4	87.8	2.8	100.0	41.4	41.9	16.7	100.0	891
45-49	6.7	89.2	4.1	100.0	43.6	41.5	14.9	100.0	788
Ամուսնական կարգավիճակը									
Երբևէ չամուսնացած	7.7	8.3	100.0	46.2	31.3	22.6	100.0	1709	
Հարցման պահին ամուսնացած	8.3	88.2	3.5	100.0	42.8	42.1	15.1	100.0	3942
Նախկինում ամուսնացած	8.0	87.8	4.2	100.0	44.6	39.6	15.8	100.0	421
Բնակավայրը									
Քաղաքային	11.5	83.2	5.3	100.0	47.9	36.5	15.6	100.0	3820
Գյուղական	6.9	88.9	4.2	100.0	37.0	42.9	20.1	100.0	2252
Մարզը									
Երևան	12.9	80.5	6.6	100.0	52.3	30.1	17.6	100.0	2156
Արագածոտն	4.6	93.5	1.9	100.0	45.5	37.4	17.2	100.0	249
Արարատ	9.4	85.3	5.4	100.0	53.6	25.5	20.9	100.0	632
Արմավիր	6.9	88.6	4.5	100.0	34.1	51.1	14.8	100.0	521
Գեղարքունիք	4.0	91.6	4.4	100.0	28.6	47.3	24.1	100.0	423
Լոռի	10.5	86.3	3.2	100.0	41.2	49.4	9.4	100.0	409
Կոտայք	8.1	87.2	4.6	100.0	41.5	40.8	17.6	100.0	489
Շիրակ	13.2	84.5	2.3	100.0	35.5	52.0	12.5	100.0	585
Սյունիք	2.6	94.8	2.6	100.0	39.2	42.0	18.7	100.0	252
Վայոց ձոր	4.3	91.4	4.3	100.0	40.3	33.2	26.4	100.0	98
Տավուշ	9.3	85.3	5.4	100.0	26.8	56.1	17.1	100.0	259
Կրթությունը									
Տարրական/միջին	2.4	89.7	7.9	100.0	27.6	40.6	31.8	100.0	474
Միջնակարգ	6.6	88.4	5.0	100.0	37.6	42.5	19.9	100.0	2152
Միջնակարգ-մասնագիտական	8.4	87.6	4.0	100.0	45.9	39.3	14.8	100.0	2250
Բարձրագույն	21.1	73.7	5.2	100.0	57.9	30.7	11.4	100.0	1195
Ընդամենը	9.8	85.3	4.9	100.0	43.9	38.8	17.3	100.0	6072

ՄԻԱՎ/ՉԻԱՎ-ի կանխման ռազմավարությունը կարող է ներառել պատասխանների ուսուցանումը “չպաշտպանված” սեռական հարաբերության ռիսկի վերաբերյալ՝ մինչև նրանց սեռական հասունությունը: 12.5 աղյուսակը ցույց է տալիս, որ կանանց 44%-ը և տղամարդկանց 51%-ը կարծում են, որ 12-14 տարեկան երեխաները պետք է ուսուցանվեն, թե ինչպես օգտագործել պահպանակը: Քաղաքի բնակիչները և բարձրագույն կրթություն ունեցող հարցվողները ավելի շատ էին հարուն պահպանակի օգտագործումն ուսուցանելու գաղափարին, քան գյուղական շրջանների:

բնակիչները և կրթական ցածր մակարդակ ունեցողները: Կա նշանակալի տարբերակում, որն ըստ մարզերի բաշխվում է հետևյալ կերպ. Տավուշում կանանց 27%-ից մինչև Արարատում 54%, և Արմավիրում տղամարդկանց 28%-ից մինչև Կոտայքում 76%: Պետք է նշել նաև, որ բոլոր կանանց 17%-ը վստահ չեն այդ հարցի շուրջ:

Աղյուսակ 12.5.2 ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի հասարակական տեսանկյունները, տղամարդիկ

Տղամարդկանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ի հասարակական տեսանկյունների վերաբերյալ տարբեր հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Արդյոք ՄԻԱՎ-ով վարակված ուսուցիչը պետք է շարունակի դասավանդումը				Արդյոք 12-14 տարեկան երեխաները պետք է ուսուցանվեն,				Տղամարդկանց թվաքանակը, ովքեր հրազել են ՁԻԱՅ-ի գոյության մասին (մարդ)
	Այո	Ոչ	Չգիտի	Ընդամենը	Այո	Ոչ	Չգիտի	Ընդամենը	
Տարիքը									
15-19	9.4	78.6	12.0	100.0	56.4	35.2	8.5	100.0	243
20-24	12.1	81.2	6.7	100.0	51.7	41.9	6.4	100.0	210
25-29	13.9	79.5	6.6	100.0	58.9	31.5	9.6	100.0	190
30-34	16.7	79.2	4.1	100.0	48.4	43.2	8.4	100.0	198
35-39	13.6	83.9	2.4	100.0	47.7	44.8	7.5	100.0	229
40-44	14.5	82.6	2.9	100.0	49.3	46.0	4.7	100.0	267
45-49	14.7	79.7	5.6	100.0	47.6	45.9	6.4	100.0	199
50-54	12.7	82.0	5.3	100.0	48.1	45.3	6.6	100.0	125
Ամուսնական կարգավիճակը									
Երբևէ չամուսնացած	13.6	76.5	9.8	100.0	57.3	35.2	7.5	100.0	507
Հարցման պահին ամուսնացած	13.2	82.8	4.0	100.0	48.0	45.0	7.0	100.0	1127
Նախկինում ամուսնացած	(18.9)	(81.1)	(0.0)	(100.0)	(68.2)	(22.0)	(9.8)	(100.0)	27
Բնակավայրը									
Քաղաքային	12.9	80.7	6.5	100.0	60.3	33.2	6.6	100.0	1009
Գյուղական	14.3	81.2	4.6	100.0	36.9	54.8	8.2	100.0	651
Մարզը									
Երևան	11.7	83.1	5.2	100.0	65.3	28.8	5.9	100.0	577
Արագածոտն	0.7	97.8	1.4	100.0	28.3	67.4	4.3	100.0	77
Արարատ	7.9	89.2	2.9	100.0	34.5	56.8	8.6	100.0	177
Արմավիր	54.9	7.0	100.0	26.8	70.4	2.8	100.0	169	
Գեղարքունիք	6.8	90.3	2.9	100.0	37.9	49.5	12.6	100.0	109
Լոռի	9.0	83.3	7.7	100.0	48.7	38.5	12.8	100.0	107
Կոտայք	0.8	98.4	0.8	100.0	76.2	19.8	4.0	100.0	136
Շիրակ	14.5	64.9	20.6	100.0	55.0	29.0	16.0	100.0	151
Սյունիք	11.0	89.0	0.0	100.0	29.7	69.5	0.8	100.0	65
Վայոց ձոր	3.4	88.8	7.9	100.0	47.2	41.6	11.2	100.0	22
Տավուշ	0.0	97.9	2.1	100.0	48.6	47.9	3.5	100.0	71
Կրթությունը									
Տարրական/միջին	5.7	83.6	10.7	100.0	44.5	47.8	7.7	100.0	219
Միջնակարգ	13.0	81.8	5.2	100.0	46.4	43.9	9.7	100.0	494
Միջնակարգ-մասնագիտական	12.4	84.4	3.2	100.0	50.4	44.4	5.2	100.0	574
Բարձրագույն	19.9	72.7	7.4	100.0	62.3	30.9	6.8	100.0	374
Ընդամենը	13.4	80.9	5.7	100.0	51.1	41.7	7.2	100.0	1661

Նշում. Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

“Պաշտպանված” վարքագծի կարևոր տեսանկյուն է ՄԻԱՎ-ի կանխման վերաբերյալ զուգընկերոջ հետ քննարկումները: 12.6.1 և 12.6.2 աղյուսակների տվյալները ցույց են տալիս, որ ամուսնացած կանանց 28%-ը և ամուսնացած տղամարդկանց 31%-ը իրենց զուգընկերների հետ քննարկել են, թե ինչպես խուսափել ՄԻԱՎ-ի վարակումից: Բարձրագույն կրթություն ունեցողների և քաղաքի բնակիչների մոտ նշված քննարկումները ավելի են տարածված: Երիտասարդ և առավել տարիքով կանայք ամենաքիչ են հակված քննարկել ՄԻԱՎ-ի կանխարգելումը, քան այլ տարիքի կանայք: Հարցվողներին խնդրվում էր նշել նաև՝ “թե Ձեր ընտանիքի անդամներից մեկը վարակվել է ՁԻԱՅ առաջացնող վիրուսով, կցանկանայի՞ք այդ փաստը գաղտնի պահել, թե՛ ոչ”: Միայն կանանց 16%-ը և տղամարդկանց 26%-ն են կարծում, որ տվյալ փաստը պետք է մնա գաղտնի: Հասարակության կողմից քննադատվելու մտավախությունը հանդիսանում է կարևոր խոչընդոտ ՄԻԱՎ-ի ախտորոշմանը և ՁԻԱՅ-ով հիվանդներին ու նրանց ընտանիքներին աջակցելուն ուղղված ծրագրերի համար:

Աղյուսակ 12.6.1 ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ին վերաբերող հաղորդակցության և գաղտնիության հարցերը, կանայք

Կանանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՁԻԱՅ-ին վերաբերող հաղորդակցության և գաղտնիության վերաբերյալ հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ (մարդ)	Քննարկել եք արդյոք Ձեր գույքը/կեցողքը հետ, թե ինչպես խուսափել ՁԻԱՅ-ի վիրուսի վարակումից					Եթե Ձեր ընտանիքի անդամներից մեկը վարակվեր ՄԻԱՎ-ով, կցանկանայք արդյոք, որ այդ փաստը մնար գաղտնի				
	Այո	Ոչ/հա-մոզված չի	Իրազեկ չէ ՁԻԱՅ-ի գոյության մասին	Ընդա-մենը	Ամուսնացած կանանց թվաքա-նակը	Այո	Ոչ	Չգիտի/պատաս-խան չկա	Ընդա-մենը	Այն կանանց թվաքանակը, ովքեր իրազեկ են ՁԻԱՅ-ի գոյության
Տարիքը										
15-19	13.7	72.1	14.3	100.0	99	17.3	69.2	13.5	100.0	1043
20-24	23.5	71.8	4.7	100.0	511	14.6	76.1	9.3	100.0	962
25-29	32.7	63.2	4.1	100.0	625	14.6	77.9	7.5	100.0	738
30-34	32.5	63.5	4.0	100.0	660	12.9	81.0	6.1	100.0	733
35-39	30.6	65.6	3.9	100.0	816	17.5	75.8	6.7	100.0	917
40-44	27.0	68.0	5.0	100.0	773	16.6	74.9	8.5	100.0	891
45-49	25.0	71.6	3.4	100.0	640	16.9	73.1	10.0	100.0	788
Ամուսնական կարգավիճակը										
Երբևէ չամուսնացած	42	42	42	42	42	16.9	71.3	11.8	100.0	1709
Հարցման պահին ամուսնացած	28.4	67.2	4.4	100.0	4125	15.6	76.4	8.0	100.0	3942
Նախկինում ամուսնացած	42	42	42	42	42	14.4	78.3	7.2	100.0	421
Բնակավայրը										
Քաղաքային	30.5	67.3	2.2	100.0	2391	16.0	74.0	10.0	100.0	3820
Գյուղական	25.5	67.0	7.6	100.0	1733	15.7	77.0	7.3	100.0	2252
Մարզը										
Երևան	33.0	65.4	1.6	100.0	1291	15.9	71.7	12.4	100.0	2156
Արագածոտն	31.9	59.4	8.7	100.0	193	7.7	88.9	3.5	100.0	249
Արարատ	36.7	62.8	0.5	100.0	449	9.0	82.0	9.0	100.0	632
Արմավիր	21.3	73.7	5.1	100.0	373	24.9	66.7	8.4	100.0	521
Գեղարքունիք	15.4	75.1	9.6	100.0	341	10.8	78.9	10.3	100.0	423
Լոռի	26.3	59.6	14.1	100.0	323	18.4	75.7	5.8	100.0	409
Կոտայք	31.3	67.3	1.4	100.0	316	9.3	87.0	3.7	100.0	489
Շիրակ	20.5	76.3	3.2	100.0	388	25.3	68.6	6.2	100.0	585
Սյունիք	20.9	75.0	4.1	100.0	173	4.8	86.1	9.2	100.0	252
Վայոց ձոր	39.4	49.4	11.3	100.0	79	14.9	71.3	13.9	100.0	98
Տավուշ	28.0	65.5	6.5	100.0	198	29.4	65.6	5.0	100.0	259
Կրթությունը										
Տարրական/միջին	10.1	71.9	18.0	100.0	276	15.2	70.2	14.6	100.0	474
Միջնակարգ	20.2	73.1	6.7	100.0	1537	15.2	76.5	8.3	100.0	2152
Միջնակարգ-մասնագիտական	32.1	66.1	1.8	100.0	1603	14.8	76.4	8.8	100.0	2250
Բարձրագույն	44.9	54.9	0.2	100.0	708	19.5	72.1	8.4	100.0	1195
Ընդամենը	28.4	67.2	4.4	100.0	4125	15.9	75.1	9.0	100.0	6072

ԿԶ=կիրառելի չէ :

Աղյուսակ 12.6.2 ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ին վերաբերող հաղորդակցության և գաղտնիության հարցերը, տղամարդիկ

Տղամարդկանց տոկոսային բաշխումը՝ ըստ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ին վերաբերող հաղորդակցության և գաղտնիության վերաբերյալ հարցերի պատասխանների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Քննարկել եք արդյոք Ձեր զուգընկերոջ հետ, թե ինչպես խուսափել ՉԻԱՅ-ի վիրուսի վարակումից				Եթե Ձեր ընտանիքի անդամներից մեկը վարակվեր ՄԻԱՎ-ով, կցանկանայի՞ք արդյոք, որ այդ փաստը մնար գաղտնի					
	Այո	Ոչ/ հա-նոզված չի	Իրազեկ չէ ՉԻԱՅ-ի մասին	Ընդա-մենը	Ամուսնացած տղամարդկանը թվաքա-նակը (մարդ)	Այո	Ոչ	Չգիտի/ պատա-խան չկա	Այն տղամարդկանց թվաքանակը, ովքեր իրազեկ են ՉԻԱՅ-ի մասին (մարդ)	100.0
Տարիքը										
15-19	*	*	*	*	4	27.8	48.5	23.7	100.0	243
20-24	30.5	63.7	5.7	100.0	57	31.0	59.4	9.6	100.0	210
25-29	29.7	67.1	3.2	100.0	120	33.2	59.0	7.8	100.0	190
30-34	29.8	66.5	3.7	100.0	177	21.6	67.8	10.6	100.0	198
35-39	25.2	71.3	3.5	100.0	219	22.6	69.9	7.5	100.0	229
40-44	30.6	66.5	2.9	100.0	266	20.9	69.5	9.6	100.0	267
45-49	37.4	60.5	2.1	100.0	196	26.3	67.0	6.8	100.0	199
50-54	30.4	68.3	1.3	100.0	123	20.5	71.8	7.7	100.0	125
Ամուսնական կարգավիճակը										
Եիբևէ չամուսնացած	42	42	42	42	42	28.9	53.3	17.8	100.0	507
Հարցման պահին ամուսնացած	30.5	66.5	3.0	100.0	1161	24.1	68.1	7.8	100.0	1127
Նախկինում ամուսնացած	42	42	42	42	42	(20.3)	(74.8)	(4.9)	(100.0)	27
Բնակավայրը										
Քաղաքային	35.2	62.9	1.8	100.0	683	27.2	59.4	13.5	100.0	1009
Գյուղական	23.7	71.6	4.7	100.0	478	23.0	70.3	6.7	100.0	651
Մարզը										
Եհևան	40.5	58.1	1.4	100.0	378	29.5	55.4	15.1	100.0	577
Արագածոտն	9.5	89.5	1.1	100.0	53	8.0	89.1	2.9	100.0	77
Արարատ	21.0	79.0	0.0	100.0	127	15.1	79.1	5.8	100.0	177
Արմավիր	47.4	49.5	3.1	100.0	115	68.3	24.6	7.0	100.0	169
Գեղարքունիք	5.9	85.9	8.2	100.0	90	1.0	94.2	4.9	100.0	109
Լոռի	12.3	80.0	7.7	100.0	89	10.3	87.2	2.6	100.0	107
Կոտայք	29.3	70.7	0.0	100.0	88	0.8	92.1	7.1	100.0	136
Շիրակ	29.3	65.2	5.4	100.0	106	26.0	53.4	20.6	100.0	151
Սյունիք	41.3	57.5	1.3	100.0	44	68.6	27.1	4.2	100.0	65
Վայոց ձոր	37.5	54.7	7.8	100.0	16	15.7	65.2	19.1	100.0	22
Տավուշ	31.5	62.0	6.5	100.0	54	7.7	75.4	16.9	100.0	71
Կրթությունը										
Տարրական/միջին	11.3	78.6	10.1	100.0	118	25.0	58.9	16.2	100.0	219
Միջնակարգ	25.7	71.3	3.0	100.0	297	25.3	62.7	12.1	100.0	494
Միջնակարգ-անսնագիտական	29.6	2.4	100.0	474	21.8	69.5	8.6	100.0	574	
Բարձրագույն	48.4	50.7	0.9	100.0	273	31.9	58.7	9.4	100.0	374
Ընդամենը	30.5	66.5	3.0	100.0	1161	25.5	63.7	10.8	100.0	1661

ԿԶ=կիրառելի չէ:

Նշում. Աստղանիշը ցույց է տալիս, որ թիվը հիմնված է ավելի քիչ քան 25 չկշռված դեպքերի վրա և հետևաբար սղվել է:

Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա

ՁԻԱՅ-ի մասին իրազեկ բոլոր կանանց և տղամարդկանց խնդրվում էր նշել, թե նրանց կարծիքով ընդունելի՞ է արդյոք, որ հեռուստատեսությամբ և ռադիոյով հեռարձակվեն ու թերթում հրատարակվեն ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ նյութեր: 12.7 աղյուսակը ցույց է տալիս, որ և՛ կանանց, և՛ տղամարդկանց 90%-ից ավելին նշել են, որ նշված երեք տեղեկատվական միջոցների կողմից ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ քննարկումները ընդունելի են:

Աղյուսակ 12.7.1 ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ քննարկումներ ՁԼՄ-ներում. կանայք				
ՁԻԱՅ-ի գոյության մասին իրազեկ կանանցից նրանց տոկոսը, ովքեր կարծում են, որ ընդունելի են ՁԻԱՅ-ի մասին քննարկումները զանգվածային լրատվամիջոցներում, ըստ դրանց տեսակի և հիմնական բնութագրիչների, Չայաստան 2000:				
(%,%)				
Հիմնական ռադիոյով բնութագրիչներ	ՁԻԱՅ-ի մասին քննարկումները ընդունելի են			Կանանց թվաքանակը, ովքեր իրազեկ են ՁԻԱՅ-ի գոյության մասին (մարդ)
	հեռուստատեսությամբ	լրագրությամբ	թյան մասին ռեբում	
Տարիքը				
15-19	87.9	87.3	87.8	1043
20-24	94.3	94.2	94.2	962
25-29	95.0	95.6	95.3	738
30-34	95.1	95.5	95.8	733
35-39	93.4	93.3	93.4	917
40-44	93.0	92.6	93.3	891
45-49	93.0	92.9	93.1	788
Անունական կարգավիճակ				
Եիբևէ չամուսնացած	90.9	90.6	90.7	1709
Հարցման պահին ամուսնացած	93.7	93.7	94.0	3942
Նախկինում ամուսնացած	92.9	93.7	93.2	421
Բնակավայրը				
Քաղաքային	93.9	93.8	94.2	3820
Գյուղական	91.1	91.1	91.0	2252
Մարզը				
Երևան	94.7	94.3	95.0	2156
Արագածոտն	92.6	92.3	92.1	249
Արարատ	93.3	93.9	93.5	632
Արմավիր	91.4	91.6	91.8	521
Գեղարքունիք	82.4	82.7	82.4	423
Լոռի	94.4	95.0	94.7	409
Կոտայք	89.6	88.9	89.8	489
Շիրակ	93.8	93.8	93.6	585
Սյունիք	95.2	95.0	95.2	252
Վայոց ձոր	96.0	96.2	96.0	98
Տավուշ	95.0	95.5	94.8	259
Կրթությունը				
Տարրական/միջին	82.8	82.3	82.5	474
Միջնակարգ	90.6	90.5	90.7	2152
Միջնակարգ-մասնագիտական	94.7	94.8	94.8	2250
Բարձրագույն	97.7	97.4	98.0	1195
Ընդամենը	92.9	92.8	93.0	6072

Աղօուսակ 12.7.2 ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ քննարկումները ՁԼՄ-ներում. տղամարդիկ

ՁԻԱՅ-ի գոյության մասին իրագել տղամարդկանցից նրանց տոկոսը, ովքեր կարծում են, որ ընդունելի են ՁԻԱՅ-ի մասին քննարկումները զանգվածային լրատվամիջոցներում, ըստ դրանց տեսակի և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000:

Ֆինանսական Ռադիոյով բնութագրիչներ	ՁԻԱՅ-ի մասին քննարկումները ընդունելի են			Տղամարդկանց թվաքանակը, ովքեր իրագել են ՁԻԱՅ-ի գոյու- ման մասին (մարդ)
	Հեռուստա- ընկերություն	Լրագ- ույցով	թյան ընկերություն	
Տարիքը				
15-19	90.2	91.4	90.3	243
20-24	94.1	93.5	94.1	210
25-29	94.9	95.6	95.6	190
30-34	93.8	93.8	93.8	198
35-39	93.2	94.2	93.7	229
40-44	93.0	93.5	93.0	267
45-49	95.0	94.4	95.6	199
50-54	94.1	95.0	95.0	125
Ամուսնական կարգավիճակը				
Երբևէ չամուսնացած	93.1	93.4	93.1	507
Հարցման պահին ամուսնացած	93.5	93.9	93.9	1127
Նախկինում ամուսնացած	(95.1)	(95.1)	(95.1)	27
Բնակավայրը				
Քաղաքային	93.8	94.2	94.3	1009
Գյուղական	92.7	93.1	92.7	651
Սարգը				
Երևան	97.1	97.1	97.1	577
Արագածոտն	92.8	93.5	92.8	77
Արարատ	89.2	89.9	89.2	177
Արմավիր	96.5	98.6	97.9	169
Գեղարքունիք	88.3	88.3	88.3	109
Լոռի	80.8	80.8	80.8	107
Կոտայք	99.2	99.2	99.2	136
Շիրակ	87.0	87.8	88.5	151
Սյունիք	94.1	94.1	94.1	65
Վայոց ձոր	97.8	97.8	98.9	22
Տավուշ	94.4	94.4	94.4	71
Կրթությունը				
Տարրական/միջին	88.9	90.9	89.5	219
Միջնակարգ	92.7	92.9	92.7	494
Միջնակարգ- մասնագիտական	92.6	93.5	92.8	574
Բարձրագույն	98.0	97.1	98.7	374
Ընդամենը	93.4	93.8	93.7	1661

Նշում. Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

12.3. ՁԻԱՅ-ի վիրուսի ախտորոշում

Հայաստանի ԺԱՅ-ի ընթացքում հարցվողներին խնդրվում էր նշել՝ «արդյո՞ք նրանց երբևէ կատարել են ՄԻԱՎ-ի վերաբերյալ հետազոտություն», և եթե ոչ, ապա «կցանկանայի՞նք արդյոք այն կատարել»: Եթե հարցվողները նշում էին, որ կցանկանային հետազոտվել, ապա նրանք հարցվում էին նաև՝ «գիտե՞նք արդյոք որևէ հատուկ տեղ, ուր կարող են գնալ՝ ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ հետազոտվելու համար»: Պետք է հասկանալ, որ այս հարցերի պատասխանները անհրաժեշտ կերպով չեն ներկայացնում կամավոր խորհրդատվություն և հետազոտություն կազմակերպող ծառայությունների հետ կապված դեպքերը: Բացի այդ, հետազոտության տվյալներից ելնելով՝ հայտնի է, թե հարցվողները ստացել են արդյոք ՁԻԱՅ-ի վերաբերյալ անցկացված հետազոտության պատասխանը: Եվ ի վերջո, նրանց՝ հետազոտվելու ցանկության վերաբերյալ տվյալները անհրաժեշտ կերպով չեն արտահայտում անհատի իրական կարծիքը ՄԻԱՎ-ի հետազոտության վերաբերյալ:

12.8. աղյուսակը ցույց է տալիս, որ կանանց 7%-ը և տղամարդկանց 4%-ն են նշել, որ արդեն հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի առկայությունը որոշելու համար: Չհետազոտվածների մեծ մասը չի էլ ցանկանում հետազոտվել: Տղամարդկանց և կանանց 1/3-ից փոքր ինչ ավելին, ուլքեր չեն հետազոտվել, գիտեն, թե որտեղ կարող են հետազոտվել:

Աղյուսակ 12.8.1 ՉԻԱՐ-ի վիրուսի ախտորոշում. կանայք

Կանանց տոկոսային բաշխումը ըստ նրա, թե արդյոք նրանք հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի առկայությունը որոշելու համար ու արդյոք կցանկանային դա անել, եթե դեռ չեն հետազոտվել, ինչպես նաև չհետազոտված կանանցից նրանց տոկոսը, ուլքեր գիտեն, թե որտեղ կարող են հետազոտվել, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ (մարդ)	Հետազոտվել են	Չեն հետազոտվել			Ընդամենը	Չեն հետազոտվել, բայց գիտեն վայրը	Կանանց թվաքանակը
		Ուզում են հետազոտվել	Չեն ուզում հետազոտվել	Չգիտեն ¹			
Տարիքը							
15-19	0.8	7.4	72.2	19.6	100.0	29.7	1160
20-24	4.9	8.0	76.3	10.7	100.0	40.1	1007
25-29	11.6	8.9	66.9	12.6	100.0	39.6	769
30-34	11.2	8.2	70.2	10.5	100.0	39.5	763
35-39	10.3	7.1	71.8	10.8	100.0	37.2	962
40-44	5.2	5.6	76.1	13.1	100.0	39.7	947
45-49	4.6	4.5	81.7	9.1	100.0	42.4	822
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	0.9	6.8	76.0	16.3	100.0	37.4	1851
Հարցման պահին ամուսնացած	9.1	7.4	72.6	11.0	100.0	38.1	4125
Նախկինում ամուսնացած	6.9	5.4	74.5	13.2	100.0	37.9	455
Բնակավայրը							
Քաղաքային	7.9	4.9	77.3	10.0	100.0	41.7	3942
Գյուղական	4.4	10.5	68.0	17.0	100.0	31.8	2488
Մարզը							
Երևան	9.9	4.6	76.2	9.3	100.0	41.6	2206
Արագածոտն	4.1	15.7	67.1	13.0	100.0	40.1	279
Արարատ	6.6	13.7	66.0	13.8	100.0	52.3	642
Արմավիր	8.1	11.3	66.5	14.1	100.0	33.3	553
Գեղարքունիք	1.2	7.0	75.1	16.8	100.0	23.9	484
Լոռի	6.6	12.5	53.5	27.4	100.0	29.6	489
Կոտայք	6.5	5.2	77.3	11.0	100.0	28.5	505
Շիրակ	0.8	1.0	90.9	7.3	100.0	34.3	611
Սյունիք	2.6	2.0	84.2	11.1	100.0	50.2	271
Վայոց ձոր	8.5	6.8	64.6	20.1	100.0	43.9	113
Տավուշ	3.8	7.1	74.8	14.3	100.0	30.8	278
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	1.6	7.1	61.8	29.5	100.0	20.2	593
Միջնակարգ	5.0	7.8	71.3	15.9	100.0	30.8	2341
Միջնակարգ - մասնագիտական	7.7	7.4	76.6	8.3	100.0	42.4	2295
Բարձրագույն	9.8	4.9	78.7	6.6	100.0	51.8	1201
Ընդամենը	6.5	7.1	73.7	12.7	100.0	37.9	6430

Նշում. Հետազոտված կանանց 98%-ը հետազոտվել է պետական բուժփիմնարկում: Չհետազոտված, բայց հետազոտման վայրը իմացող կանանց 99%-ը տեղյակ է պետական աղբյուրի մասին:
¹ Ներառում է նաև նրանց, ուլքեր իրագել չեն ՉԻԱՐ-ի գոյության մասին

Աղյուսակ 12.8.2 ՉԻԱՀ-ի վիրուսի ախտորոշում. տղամարդիկ

Տղամարդկանց տոկոսային բաշխումն ըստ նրա, թե արդյոք նրանք հետազոտվել են ՄԻԱՎ-ի առկայությունը որոշելու համար ու արդյոք կցանկանային դա անել, եթե դեռ չեն հետազոտվել, ինչպես նաև չհետազոտված տղամարդկանցից նրանց տոկոսը, ովքեր գիտեն, թե որտեղ կարող են հետազոտվել, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000:

(%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Հետազոտվել են	Չեն հետազոտվել			Ընդամենը	Չեն հետազոտվել, բայց գիտեն վայրը	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
		Ուզում են հետազոտվել	Չեն ուզում հետազոտվել	Չգիտեն ¹			
Տարիքը							
15-19	0.0	8.2	78.3	13.5	100.0	22.8	263
20-24	3.0	10.8	77.3	8.9	100.0	36.9	215
25-29	5.2	13.3	74.4	7.1	100.0	28.7	194
30-34	6.5	10.4	76.2	6.9	100.0	34.9	205
35-39	1.8	10.5	82.4	5.3	100.0	42.8	237
40-44	7.0	9.6	78.4	5.1	100.0	41.3	275
45-49	3.7	6.8	82.5	7.1	100.0	45.5	203
50-54	3.0	6.8	86.9	3.3	100.0	38.1	126
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	1.7	11.0	76.7	10.6	100.0	30.7	530
Հարցման պահին ամուսնացած	4.7	8.9	80.4	6.0	100.0	38.8	1161
Նախկինում ամուսնացած	(6.6)	(15.6)	(74.0)	(3.8)	(100.0)	(33.3)	28
Բնակավայրը							
Քաղաքային	3.5	7.0	83.2	6.3	100.0	42.6	1024
Գյուղական	4.1	13.5	73.3	9.0	100.0	26.8	695
Մարզը							
Երևան	4.5	8.3	78.8	8.5	100.0	44.0	582
Արագածոտն	0.0	31.7	61.2	7.2	100.0	48.9	78
Արարատ	4.3	11.5	83.5	0.7	100.0	22.3	177
Արմավիր	6.9	16.6	70.3	6.2	100.0	32.4	172
Գեղարքունիք	0.9	0.9	85.5	12.8	100.0	16.2	124
Լոռի	10.3	13.8	65.5	10.3	100.0	33.3	119
Կոտայք	0.0	1.6	95.3	3.1	100.0	48.8	137
Շիրակ	2.2	8.6	82.7	6.5	100.0	28.1	161
Սյունիք	2.5	9.2	87.4	0.8	100.0	73.1	65
Վայոց ձոր	1.0	15.8	63.4	19.8	100.0	21.8	25
Տավուշ	0.6	0.6	83.5	15.2	100.0	10.8	79
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	2.1	6.6	73.5	17.9	100.0	23.2	245
Միջնակարգ	2.4	10.8	78.3	8.5	100.0	31.5	510
Միջնակարգ-մասնագիտական	3.8	9.7	82.5	4.1	100.0	38.2	588
Բարձրագույն	6.7	9.9	79.0	4.3	100.0	47.9	376
Ընդամենը	3.8	9.6	79.2	7.4	100.0	36.2	1719

Նշում. Հետազոտված տղամարդկանց 82%-ը հետազոտվել է պետական բուժփիմնարկում: Չհետազոտված, բայց հետազոտման վայրը իմացող տղամարդկանց ավելի քան 99%-ը տեղյակ է պետական աղբյուրի մասին:

Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

¹ Ներառում է նաև նրանց, ովքեր իրազեկ չեն ՉԻԱՀ-ի գոյության մասին

12.4 Գիտելիքներ ՍՃՓՅ-ների ախտանիշների վերաբերյալ

Սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունները (ՍՃՓՅ) հանդիսանում են ՄԻԱՎ/ՉԻԱՀ-ի տարածման կարևոր նախատրամադրող գործոններ: Այսինքն, բնակչության շրջանում ՍՃՓՅ-ների տարածվածությունը մեծացնում է ՄԻԱՎ-ով վարակվելու հավանականությունը: ՉԻԱՀ-ի կանխման ծրագրերը պետք է ուղղված լինեն նաև ՍՃՓՅ-ների կանխմանն ու բուժմանը: ԺԱԱՀ-ը ընդգրկում էր լրացուցիչ հարցեր՝ ՍՃՓՅ-ների և դրանց ախտանիշների վերաբերյալ կանանց և տղամարդկանց գիտելիքները պարզելու համար:

12.9 աղյուսակը ցույց է տալիս, որ կանանց 42%-ը և տղամարդկանց 15%-ը իրազեկ չեն ՍՃՓՅ-ների մասին: Ինչպես ակնկալվում էր, ամենաերիտասարդ հարցվողները, երբևէ չամուսնացները, գյուղական շրջանների բնակիչները և կրթական ցածր մակարդակ ունեցողները ավելի շատ են

հակված ՍՖՓՅ-ների մասին իրազեկ չլինելու, քան այլոք: ՍՖՓՅ-ների մասին իրազեկ կանանց մոտ կեսը կարողանում էր նշել տղամարդկանց մոտ ՍՖՓՅ-ների արտահայտման առնվազն մեկ ախտանիշ, և մոտ 2/3-ը՝ կանանց մոտ ՍՖՓՅ-ների արտահայտման առնվազն մեկ ախտանիշ: Նմանապես, տղամարդիկ ավելի շատ գիտելիքներ ունեին տղամարդկանց մոտ ՍՖՓՅ-ների արտահայտման ախտանիշերի վերաբերյալ, քան կանանց մոտ: ՍՖՓՅ-ների մասին իրազեկների 81%-ը նշել է տղամարդկանց մոտ ՍՖՓՅ-ների արտահայտման առնվազն մեկ ախտանիշ և 42%-ը՝ կանանց մոտ:

Աղյուսակ 12.9.1 Գիտելիքներ ՍՖՓՅ-ների ախտանիշերի վերաբերյալ. կանայք

Կանանց տեսակարար կշիռը, ըստ տղամարդկանց և կանանց մոտ հանդիպող սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների (ՍՖՓՅ) ախտանիշերի վերաբերյալ գիտելիքների, ըստ հիմնական բնութագրիչների, շաբաթական 2000: (%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Տղամարդկանց մոտ ՍՖՓՅ-ների ախտանիշերի վերաբերյալ գիտելիքներ					Կանանց մոտ ՍՖՓՅ-ների ախտանիշերի վերաբերյալ գիտելիքներ					Կանանց քվաքանակը (մարդ)	
	Ոչ մի գիտելիք ՍՖՓՅ-ների մասին	Չի նշվել ոչ մի ախտանիշ	Նշվել է մեկ ախտանիշ	Նշվել է երկու կամ ավելի ախտանիշ	Ընդամենը	Ոչ մի գիտելիք ՍՖՓՅ-ների մասին	Չի նշվել ոչ մի ախտանիշ	Նշվել է մեկ ախտանիշ	Նշվել է երկու կամ ավելի ախտանիշ	Ընդամենը		
Տարիքը												
15-19	75.7	17.5	3.7	3.2	100.0	75.7	16.2	4.5	3.6	100.0	1160	
20-24	42.9	31.0	11.4	14.7	100.0	42.9	25.4	13.0	18.7	100.0	1007	
25-29	33.1	33.4	13.4	20.1	100.0	33.1	28.0	13.8	25.0	100.0	769	
30-34	32.6	28.6	12.6	26.2	100.0	32.6	23.0	13.2	31.2	100.0	763	
35-39	33.4	27.8	14.8	24.0	100.0	33.4	21.9	15.5	29.2	100.0	962	
40-44	32.9	27.6	14.2	25.3	100.0	32.9	22.7	15.1	29.3	100.0	947	
45-49	29.3	26.4	13.8	30.6	100.0	29.3	20.0	14.9	35.8	100.0	822	
Ամուսնական կարգավիճակը												
Երբևէ չամուսնացած	60.1	23.5	6.9	9.6	100.0	60.1	20.4	7.9	11.6	100.0	1851	
Չարցման պահին ամուսնացած	34.7	28.3	13.7	23.4	100.0	34.7	23.0	14.4	27.9	100.0	4125	
Նախկինում ամուսնացած	31.5	29.6	12.5	26.3	100.0	31.5	21.2	14.6	32.7	100.0	455	
Բնակավայրը												
Քաղաքային	33.5	28.6	13.4	24.5	100.0	33.5	22.6	14.6	29.4	100.0	3942	
Գյուղական	55.0	24.4	8.7	11.9	100.0	55.0	21.5	9.2	14.3	100.0	2488	
Մարզը												
Երևան	30.0	28.1	12.9	28.9	100.0	30.0	21.9	14.0	34.0	100.0	2206	
Արագածոտն	59.5	20.9	4.5	15.1	100.0	59.5	16.9	4.5	19.0	100.0	279	
Արարատ	37.2	40.1	7.1	15.6	100.0	37.2	35.8	7.6	19.3	100.0	642	
Արմավիր	53.7	24.4	8.9	12.9	100.0	53.7	20.2	9.7	16.4	100.0	553	
Գեղարքունիք	58.5	23.3	11.7	6.5	100.0	58.5	21.3	10.8	9.4	100.0	484	
Լոռի	45.2	32.3	11.7	10.8	100.0	45.2	28.1	12.2	14.4	100.0	489	
Կոտայք	57.5	23.1	12.1	7.2	100.0	57.5	20.2	13.5	8.8	100.0	505	
Շիրակ	30.7	16.7	17.9	34.8	100.0	30.7	12.0	18.5	38.8	100.0	611	
Սյունիք	50.6	28.5	10.7	10.1	100.0	50.6	21.7	13.0	14.8	100.0	271	
Վայոց ձոր	52.4	23.6	6.8	17.2	100.0	52.4	18.6	9.2	19.9	100.0	113	
Տավուշ	51.8	25.4	12.3	10.5	100.0	51.8	20.4	15.1	12.7	100.0	278	
Կրթությունը												
Տարրական/միջին	79.0	13.9	3.9	3.2	100.0	79.0	12.1	4.7	4.3	100.0	593	
Միջնակարգ	54.7	26.6	8.7	10.0	100.0	54.7	23.4	9.2	12.7	100.0	2341	
Միջնակարգ-մասնագիտական	31.3	30.0	13.4	25.4	100.0	31.3	23.0	15.1	30.7	100.0	2295	
Բարձրագույն	18.4	28.3	17.7	35.5	100.0	18.4	23.2	17.9	40.5	100.0	1201	
Ընդամենը	41.8	27.0	11.6	19.6	100.0	41.8	22.2	12.5	23.5	100.0	6430	

Աղյուսակ 12.9.2 Գիտելիքներ ՍՃՓՅ-ների ախտանիշների վերաբերյալ տղամարդիկ

Տղամարդկանց տեսակարար կշիռը, ըստ տղամարդկանց և կանանց մոտ հանդիպող սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների (ՍՃՓՅ) ախտանիշների վերաբերյալ գիտելիքների, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Տղամարդկանց մոտ ՍՃՓՅ-ների ախտանիշների վերաբերյալ գիտելիքներ					Կանանց մոտ ՍՃՓՅ-ների ախտանիշների վերաբերյալ գիտելիքներ					Տղամարդկանց թվաքանակը(մարդ)	
	Ոչ մի գիտելիք ՍՃՓՅ-ների մասին	Չի նշվել ոչ մի ախտանիշ	Նշվել է մեկ ախտանիշ	Նշվել է երկու կամ ավելի ախտանիշ	Ընդամենը	Ոչ մի գիտելիք ՍՃՓՅ-ների մասին	Չի նշվել ոչ մի ախտանիշ	Նշվել է մեկ ախտանիշ	Նշվել է երկու կամ ավելի ախտանիշ	Ընդամենը		
Տարիքը												
15-19	48.0	21.7	13.6	16.7	100.0	48.0	40.2	4.8	6.9	100.0	263	
20-24	12.6	19.8	23.2	44.4	100.0	12.6	57.8	8.9	20.6	100.0	215	
25-29	12.3	14.9	22.0	50.8	100.0	12.3	48.4	9.4	29.9	100.0	194	
30-34	11.4	16.2	21.4	51.0	100.0	11.4	50.4	9.8	28.3	100.0	205	
35-39	7.1	15.7	22.5	54.7	100.0	7.1	59.3	9.6	24.0	100.0	237	
40-44	9.2	9.8	22.8	58.2	100.0	9.2	45.8	11.1	33.9	100.0	275	
45-49	5.9	14.8	17.8	61.4	100.0	5.9	47.4	10.2	36.4	100.0	203	
50-54	7.1	15.3	18.6	59.0	100.0	7.1	48.0	12.0	32.9	100.0	126	
Ամուսնական կարգավիճակ												
Երբևէ չամուսնացած	29.3	18.9	17.6	34.3	100.0	29.3	45.8	7.0	17.9	100.0	530	
Հարցման պահին ամուսնացած	9.4	14.4	21.3	54.9	100.0	9.4	50.9	10.1	29.6	100.0	1161	
Նախկինում ամուսնացած	(0.0)	(29.4)	(26.5)	(44.1)	(100.0)	(0.0)	(61.6)	(15.9)	(22.5)	(100.0)	28	
Բնակավայրը												
Քաղաքային	9.0	13.7	17.2	60.1	100.0	9.0	48.9	10.0	32.1	100.0	1024	
Գյուղական	24.7	19.4	24.7	31.1	100.0	24.7	50.5	8.2	16.6	100.0	695	
Մարզը												
Երևան	7.1	8.7	15.4	68.7	100.0	7.1	43.5	12.1	37.3	100.0	582	
Արագածոտն	23.7	20.1	36.7	19.4	100.0	23.7	66.9	5.8	3.6	100.0	78	
Արարատ	23.7	10.1	51.1	15.1	100.0	23.7	40.3	25.2	10.8	100.0	177	
Արմավիր	6.2	33.1	0.7	60.0	100.0	6.2	33.1	0.7	60.0	100.0	172	
Գեղարքունիք	20.5	30.8	3.4	45.3	100.0	20.5	75.2	2.6	1.7	100.0	124	
Լոռի	40.2	34.5	11.5	13.8	100.0	40.2	50.6	8.0	1.1	100.0	119	
Կոտայք	12.6	11.0	43.3	33.1	100.0	12.6	85.0	0.8	1.6	100.0	137	
Շիրակ	10.8	8.6	4.3	76.3	100.0	10.8	42.4	2.2	44.6	100.0	161	
Սյունիք	5.0	19.3	46.2	29.4	100.0	5.0	60.5	16.8	17.6	100.0	65	
Վայոց ձոր	38.6	33.7	10.9	16.8	100.0	38.6	50.5	3.0	7.9	100.0	25	
Տավուշ	38.0	6.3	27.2	28.5	100.0	38.0	34.8	12.7	14.6	100.0	79	
Կրթությունը												
Տարրական/միջին	38.5	21.3	14.1	26.1	100.0	38.5	41.4	5.0	15.0	100.0	245	
Միջնակարգ	20.8	19.7	21.1	38.5	100.0	20.8	50.7	8.3	20.2	100.0	510	
Միջնակարգ-մասնագիտական	10.1	15.3	24.1	50.5	100.0	10.1	56.1	9.9	23.9	100.0	588	
Բարձրագույն	1.2	8.8	17.1	72.9	100.0	1.2	42.8	12.4	43.6	100.0	376	
Ընդամենը	15.3	16.0	20.2	48.4	100.0	15.3	49.5	9.3	25.9	100.0	1719	

Նշում. Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

12.5 ՍՃՓՅ-ների տարածումը և բուժումը

Հարցվողներին խնդրվում էր նշել, թե ունեցե՞լ են արդյոք ՍՃՓՅ կամ ՍՃՓՅ-ների հաստատված ախտանիշ՝ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում: Կարևոր է նշել, որ այս տվյալները հակված են «թերագնահատելի ՍՃՓՅ-ների իրական տարածումը՝ մի շարք պատճառներից ելնելով: Նախ, եթե ախտանիշերը թաքնված են կամ ձգձգված, դրանք կարող են չորակվել որպես ՍՃՓՅ: Բացի այդ, ՍՃՓՅ-ների կապակցությամբ հիվանդը կարող է բուժօգնության չհիմնել, քանի որ այս հիվանդությունների ժամանակ հանդիպող որոշ ախտանիշեր կարող են կապվել այլ ինֆեկցիաների հետ և մնալ առանց ախտորոշվելու: Անգամ եթե ինչ-որ մեկը գիտի, որ ինքը ունի ՍՃՓՅ, այնուամենայնիվ, նա չի ցանկանա դրա մասին հայտնել հարցազրույցի ժամանակ: 12.10 աղյուսակը ցույց է տալիս, որ կանանց և տղամարդկանց 1%-ից քիչն է նշել իր մոտ ՍՃՓՅ-ի դեպք՝ վերջին 12 ամիսների ընթացքում, ինչից կարելի է ենթադրել, որ նրանց ներկայացրած տվյալները ամբողջական չեն: Այնուամենայնիվ, երբ հարցվում էր, թե ունեցե՞լ են

արդյոք նրանք ախտաբանական արտադրություն սեռական օրգաններից, կանանց 23%-ը պատասխանում էր այո: Հնարավոր է, որ կանայք սեռական օրգաններից նորմալ արտադրությունը վերագրել են որպես ախտաբանական, ինչը կարող է որևէ կարևոր ՍՖՓՀ-ի գերազանահատում հանդիսանալ: Այնուամենայնիվ, կանանց 9%-ը ունեցել է սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց: Տվյալ կանանց հայտնաբերումը կարևոր փաստարկ է, քանի որ բորբոքումները կամ խոցը կարող են հեշտացնել ՄԻԱՎ-ի փոխանցումը, հատկապես, եթե դրանք չբուժվեն: Սեռական օրգանների բորբոքում/խոցի տարածումը հատկապես բարձր է 20-30 տարեկան կանանց մոտ (Գծապատկեր 12.2):

Աղյուսակ 12.10.1 Սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների (ՍՖՓՀ) և դրանց ախտանիշների ինքնուրույն մշումը. կանայք

Սեռական հարաբերություն ունեցած կանանցից նրանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն մշել են որևէ ՍՖՓՀ-ի կամ դրա ախտանիշի դեպք՝ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000: (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	ՍՖՓՀ-ով վարակվածների տոկոսը	Սեռական օրգաններից ախտաբանական արտադրություն ունեցածների տոկոսը	Սեռական օրգաններից բորբոքում կամ խոց ունեցածների տոկոսը	ՍՖՓՀ, ախտաբանական արտադրություն կամ բորբոքում/խոց ունեցածների տոկոսը	Կանանց թվաքանակը (մարդ)
Տարիքը					
15-19	1.4	24.4	3.5	24.9	100
20-24	1.0	34.0	13.0	35.3	529
25-29	0.3	31.7	14.8	35.9	666
30-34	0.7	27.5	11.5	30.8	725
35-39	0.6	19.4	8.4	22.3	908
40-44	0.6	15.4	5.1	17.0	887
45-49	0.3	13.9	3.5	15.4	776
Ամուսնական կարգավիճակը					
Երբևէ չամուսնացած	*	*	*	*	13
Հարցման պահին ամուսնացած	0.6	23.1	9.2	25.7	4124
Նախկինում ամուսնացած 0.1		17.7	4.8	18.9	455
Բնակավայրը					
Քաղաքային	0.5	19.4	7.6	22.0	2717
Գյուղական	0.7	27.2	10.4	29.3	1874
Մարզը					
Երևան	0.4	17.6	6.8	20.0	1475
Արագածոտն	0.3	17.9	11.5	22.4	206
Արարատ	0.5	24.8	12.6	28.1	478
Արմավիր	0.3	28.8	11.2	30.4	419
Գեղարքունիք	0.0	31.1	8.6	33.2	366
Լոռի	1.0	26.1	7.7	27.1	370
Կոտայք	3.3	34.5	15.8	39.1	345
Շիրակ	0.3	10.8	1.7	11.6	439
Սյունիք	0.0	25.1	11.7	28.4	197
Վայոց ձոր	0.0	24.4	11.9	28.2	85
Տավուշ	0.8	24.9	7.7	26.2	212
Կրթությունը					
Տարրական/միջին	0.3	27.3	8.2	27.9	325
Միջնակարգ	0.6	24.7	9.1	26.7	1668
Միջնակարգ-մասնագիտական	0.5	22.3	10.0	25.7	1806
Բարձրագույն	0.8	16.7	5.5	18.5	793
Ընդամենը	0.6	22.6	8.8	24.9	4592

Նշում. 4592 հարցվողների մոտ պատկերը հետևյալն է. ունեցել են ՍՖՓՀ 0,3%-ը, սեռական օրգաններից ախտաբանական արտադրություն՝ 0,2 %-ը, սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց՝ 3,4%-ը, ՍՖՓՀ/ ախտաբանական արտադրություն/ բորբոքում/ խոց՝ 1,5%-ը: Աստղանիշը ցույց է տալիս, որ թիվը հիմնված է ավելի քիչ քան 25 չկշռված դեպքերի վրա և,

Ըստ էության, ոչ մի տղամարդ չի նշել սեռական օրգաններից փոխաբանական արտադրության, բորբոքման կամ խոցի դեպքեր:

Աղյուսակ 12.10.2 Սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների (ՍՖՓՀ) և դրանց փխտանիչերի ինքնուրույն նշումը. տղամարդիկ

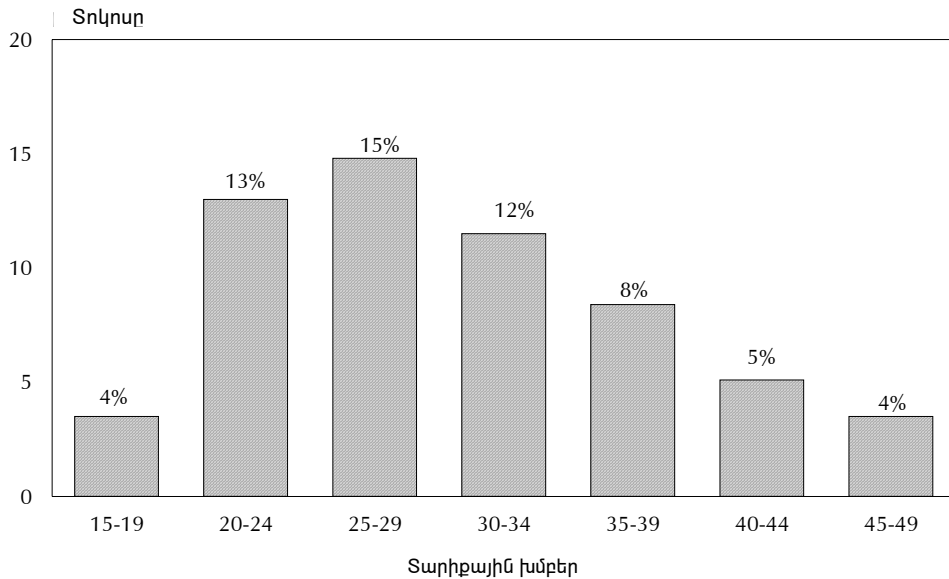
Սեռական հարաբերություն ունեցած տղամարդկանցից նրանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն նշել են որևէ ՍՖՓՀ-ի կամ դրա փխտանիչի դեպք՝ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000:

(%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Սեռական օր-ՍՖՓՀ-ով վարակվածների տոկոսը	Սեռական օր-բանական արտադրություն ունեցածների տոկոսը	ՍՖՓՀ, փխտագանների բորբոքում կամ խոց ունեցածների տոկոսը	բանական արտադրություն կամ բորբոքում/խոց ունեցածների տոկոսը	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
Տարիքը					
15-19	0.0	3.0	0.0	3.0	38
20-24	0.0	0.7	0.0	0.7	156
25-29	0.6	0.9	0.0	0.9	177
30-34	0.2	0.2	0.0	0.2	202
35-39	0.0	0.0	0.0	0.0	237
40-44	0.2	0.2	0.0	0.2	275
45-49	0.0	0.5	0.0	0.5	201
50-54	0.0	0.0	0.0	0.0	126
Ամուսնական կարգավիճակը					
Երբևէ չամուսնացած	0.2	1.0	0.0	1.0	224
Հարցման պահին ամուսնացած	0.1	0.3	0.0	0.3	1161
Նախկինում ամուսնացած	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	28
Բնակավայրը					
Քաղաքյին	0.1	0.4	0.0	0.4	858
Գյուղական	0.2	0.4	0.0	0.4	556
Մարզը					
Երևան	0.0	0.0	0.0	0.0	504
Արագածոտն	0.9	0.0	0.9	64	
Արարատ	0.0	0.0	0.0	0.0	151
Արմավիր	0.0	0.0	0.0	0.0	145
Գեղարքունիք	0.0	2.0	0.0	2.0	106
Լոռի	0.0	0.0	0.0	0.0	100
Կոտայք	0.0	0.0	0.0	0.0	90
Շիրակ	0.0	0.9	0.0	0.9	122
Սյունիք	1.0	1.9	0.0	1.9	57
Վայոց ձոր	0.0	0.0	0.0	0.0	16
Տավուշ	1.8	1.8	0.0	1.8	57
Կրթությունը					
Տարրական/միջին	0.0	0.0	0.0	0.0	148
Միջնակարգ	0.3	0.3	0.0	0.3	383
Մջջնակարգ-մասնագիտական	0.1	0.3	0.0	0.3	541
Բարձրագույն	0.1	1.0	0.0	1.0	342
Ընդամենը	0.1	0.4	0.0	0.4	1413

Նշում. 1413 հարցվողների մոտ պատկերը հետևյալն է. ունեցել են ՍՖՓՀ 0,2%-ը, սեռական օրգաններից փխտաբանական արտադրություն 0,3%-ը, սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց 0,4%-ը, ՍՖՓՀ/փխտաբանական արտադրություն/ բորբոքում/ խոց՝ 0,3%-ը:
Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

Փճապատկեր 12.2 Հարցմանը նախորդող 12 ամսվա ընթացքում սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց ունեցողները

Հայաստանի ԺԱՀ 2000թ.

Երբ բորբոքման/խոցի, ախտաբանական արտադրության և ՍՃՓՅ-ների վերաբերյալ բոլոր պատասխանները միավորում ենք մեկ ցուցանիշի մեջ, ՀԺԱՀ-ի արդյունքները ցույց են տալիս, որ տղամարդկանց 1%-ից քիչն է նշել ՍՃՓՅ կամ դրա ախտանիշ վերջին 12 ամիսների ընթացքում, այն դեպքում, երբ կանանց 1/4-ը ունեցել են ՍՃՓՅ կամ դրա ախտանիշ: 20-30 տարեկան, գյուղական վայրերում ապրող, ինչպես նաև բարձրագույն կրթություն ունեցող կանայք ավելի շատ են հակված գանգատվելու ՍՃՓՅ-ներից կամ դրանց ախտանիշերից, քան այլ կանայք: Կա նշանակալի տարբերակում ըստ մարզերի. ամենացածր ցուցանիշը Շիրակում է՝ 12%, ամենաբարձրը՝ Կոտայքում՝ 39%:

Եթե հարցվողները նշում էին ՍՃՓՅ-ների կամ դրանց ախտանիշերի (այսինքն՝ ախտաբանական արտադրություն, բորբոքում կամ խոց) դեպքեր՝ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ապա նրանց հարցվում էր հիվանդության կամ ախտանիշի կապակցությամբ իրենց ձեռնարկած միջոցառումների մասին: Այստեղ վեր են լուծվում միայն կանանցից ստացված տվյալները՝ ՍՃՓՅ կամ դրա ախտանիշ նշած տղամարդկանց թվաքանակի փոքր լինելու պատճառով: Հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ՍՃՓՅ-ների կամ դրանց ախտանիշի դեպք նշած կանանց մոտ կեսը տվյալ կապակցությամբ փնտրել են խորհուրդներ և բուժում: Կանայք, ովքեր փնտրել են բուժում, առավել հակված են եղել դիմելու բուժօգնություններ կամ բժշկի: Նշված կանանց մոտ կեսը ստացել է խորհուրդ կամ դեղորայք՝ **դեղատնից կամ խանութից**: Հարկ է նշել, որ ՍՃՓՅ-ներ կամ դրանց ախտանիշ ունեցող կանանց 18%-ը խորհրդի համար դիմել է ընկերներին կամ բարեկամներին:

Աղյուսակ 12.11 ՍՃՓՅ-ների բուժման աղբյուրները. կանայք

Կանանց տոկոսը, ովքեր ինքնուրույն նշել են որևէ ՍՃՓՅ-ի և/կամ դրա ախտանիշերի դեպք հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ըստ բուժման աղբյուրի և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	ՍՃՓՅ-ների բուժման աղբյուրները ¹						ՍՃՓՅ-ով վարակված կանանց թվաքանակը ² (մարդ)
	Բուժ հիմնարկություն կամ բժիշկ	Ավանդական բուժող	Խորհուրդ կամ դեղորայք դեղատան կամ խանութի կողմից	Խորհուրդ ընկերների կամ բարեկամների կողմից	Խորհուրդ կամ բուժում որևէ աղբյուրի կողմից	Ոչ մի բուժում կամ խորհուրդ	
Տարիքը							
15-19	(38.7)	(5.5)	(17.9)	(12.3)	(38.7)	(61.3)	25
20-24	51.3	3.2	24.0	23.4	56.7	43.3	187
25-29	49.6	2.7	25.6	18.7	54.5	45.0	239
30-34	47.5	5.8	25.9	19.1	54.9	45.1	223
35-39	43.8	4.0	24.2	19.5	50.0	49.3	203
40-44	35.5	4.3	12.3	14.8	42.3	57.7	151
45-49	32.9	2.5	16.6	11.0	38.3	61.2	119
Ամուսնական կարգավիճակը							
Հարցման պահին ամուսնացած	46.1	3.8	23.1	18.9	51.9	47.8	1059
Նախկինում ամուսնացած	26.9	4.2	12.4	10.1	34.6	65.4	86
Բնակավայրը							
Քաղաքային	46.3	3.8	25.4	21.1	55.1	44.4	597
Գյուղական	42.8	4.0	19.0	15.1	45.5	54.5	550
Մարզը							
Երևան	50.7	5.6	36.3	27.4	63.3	35.8	296
Արագածոտն	53.7	6.2	21.2	18.7	57.5	42.5	46
Արարատ	49.2	5.1	34.7	11.9	51.7	48.3	134
Արմավիր	38.6	6.1	17.5	22.8	43.9	56.1	127
Գեղարքունիք	35.8	1.6	14.6	15.4	36.6	63.4	122
Լոռի	36.9	3.6	21.4	9.5	42.9	57.1	100
Կոտայք	47.1	0.8	3.4	14.3	50.4	49.6	135
Շիրակ	(24.4)	(4.9)	(2.4)	(12.2)	(31.7)	(68.3)	51
Սյունիք	53.9	0.0	28.4	23.5	56.9	42.2	56
Վայոց ձոր	41.2	0.0	19.6	11.3	43.3	56.7	24
Տավուշ	45.5	2.0	7.1	8.1	47.5	52.5	55
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	25.2	2.5	11.7	7.4	29.0	71.0	91
Միջնակարգ	40.8	4.3	19.8	20.4	47.8	52.2	445
Միջնակարգ-մասնագիտական	47.6	3.6	23.9	16.1	52.2	47.0	464
Բարձրագույն	58.9	4.4	31.4	25.1	66.4	33.6	146
ՍՃՓՅ կամ դրա ախտանիշ վերջին 12 ամիսների ընթացքում							
ՍՃՓՅ	(74.7)	(14.2)	(36.5)	(36.1)	(74.7)	(25.3)	27
Սեռական օրգաններից ախտաբանական արտադրություն	43.7	3.8	23.0	18.4	50.1	49.6	1035
Սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց	60.7	4.6	27.1	24.0	65.2	34.4	403
Ընդամենը	44.6	3.9	22.3	18.2	50.5	49.2	1147

Նշում. "ընդամենը" ներառում է մեկ երբևէ չամուսնացած կին: Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

¹ Հարցվողները կարող էին նշել մեկից ավել աղբյուր:

² Ներառյալ կանանց, ովքեր նշել են, որ ունեցել են ՍՃՓՅ, ախտաբանական արտադրություն, բորբոքում կամ խոց նախորդող 12 ամիսների ընթացքում:

Աղյուսակ 12.12-ը ցույց է տալիս, որ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ՍՃՓՅ-ներ կամ դրանց ախտանիշ ունեցող կանանց 68%-ը իրենց զուգընկերներին տեղյակ է պահել դրա մասին: ՍՃՓՅ-ի դեպք նշած հարցվողներին խնդրվում էր նույնպես նշել, թե արդյո՞ք նրանք արել են որևէ բան իրենց զուգընկերոջը վարակելուց զերծ պահելու համար: Արդյունքները ցույց են տալիս, որ կանանց 29%-ը այդ ուղղությամբ որոշ քայլեր ձեռնարկել է:

Աղյուսակ 12.12 ՍՃՓՀ-ով վարակված հարցվողների կողմից զուգընկերներին հիվանդանայուց գերծ պահելու կանայք

Հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ՍՃՓՀ և/կամ դրա ախտանիշ ունեցած կանանց տոկոսը՝ ըստ իրենց զուգընկերոջը վարակվելուց գերծ պահելու համար կատարած գործողությունների և հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ.

(%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Ձուգընկերոջը վարակվելուց գերծ պահելու համար կատարած գործողություններ ¹							ՍՃՓՀ-ով վարակված կանանց թվաքանակը ² (մարդ)
	Տեղյակ են պահել զուգընկերոջը	Խուսափել են սեռաական հարաբերություններից	Օգտա- գործել են պահ- պանակ	Օգտա- գործել են դեղամի- ջոցներ	Որևէ գործո- ղություն-	Ոչ մի գործո- ղություն	Ձուգըն- կերը ար- ղեն վա- րակվել է	
Տարիքը								
15-19	(73.2)	(0.0)	(0.0)	(16.0)	(16.0)	(78.5)	(5.5)	25
20-24	74.3	13.9	7.8	26.6	30.0	68.0	2.0	187
25-29	72.2	19.4	6.3	29.6	33.5	66.0	0.0	239
30-34	69.8	21.4	9.2	24.7	34.8	64.6	0.0	223
35-39	68.8	16.0	2.8	23.0	25.8	73.0	0.3	203
40-44	56.7	11.5	1.3	17.5	22.4	76.8	0.8	151
45-49	56.0	14.9	0.0	21.1	24.3	74.5	0.0	119
Ամուսնական կարգավիճակը								
Հարցման պահին ամուսնացած	72.7	17.6	5.3	26.0	31.0	67.7	0.6	1059
Նախկինում ամուսնացած	6.9	1.3	1.6	1.3	2.9	97.1	0.0	86
Բնակավայրը								
Քաղաքային	70.8	20.1	7.2	26.5	32.9	65.9	0.5	597
Գյուղական	64.4	12.2	2.7	21.7	24.8	74.1	0.7	550
Մարզը								
Երևան	72.1	30.7	11.6	33.5	44.2	54.0	0.9	296
Արագածոտն	77.5	30.0	6.2	41.2	43.7	55.0	0.0	46
Արարատ	64.4	11.9	7.6	30.5	35.6	64.4	0.0	134
Արմավիր	73.7	15.8	0.0	17.5	19.3	80.7	0.0	127
Գեղարքունիք	62.6	10.6	1.6	12.2	17.1	82.9	0.0	122
Լոռի	54.8	4.8	1.2	13.1	13.1	83.3	2.4	100
Կոտայք	74.8	12.6	2.5	30.3	32.8	65.5	0.8	135
Շիրակ	(53.7)	(0.0)	(2.4)	(14.6)	(14.6)	(85.4)	(0.0)	51
Վյուրիք	72.5	9.8	2.0	9.8	10.8	89.2	0.0	56
Վայոց ձոր	76.3	16.5	1.0	32.0	37.1	60.8	0.0	24
Տավուշ	53.5	5.1	2.0	12.1	16.2	82.8	1.0	55
Կրթությունը								
Տարրական/միջին	52.8	6.5	1.1	15.9	17.0	83.0	0.0	91
Միջնակարգ	65.8	12.7	3.9	19.3	23.1	75.5	0.8	445
Մջջնակարգ- անսնագիտական	71.0	18.7	4.9	27.4	32.9	66.0	0.7	464
Բարձրագույն	73.0	26.2	11.4	34.3	42.4	56.8	0.0	146
ՍՃՓՀ կամ դրա ախտա- նիշ վերջին 12 ամիս- ների ընթացքում								
ՍՃՓՀ	(87.1)	(43.4)	(9.4)	(39.3)	(43.4)	(41.6)	(14.9)	27
Սեռական օրգաններից ախտաբանական արտադրություն	67.2	16.3	5.3	24.3	29.0	70.0	0.5	1035
Սեռական օրգանների բորբոքում կամ խոց	80.3	17.6	5.6	26.8	31.9	66.9	0.6	403
Ընդամենը	67.8	16.4	5.0	24.2	29.0	69.9	0.6	1147

Նշում. «ընդամենը» ներառում է մեկ երբևէ չամուսնացած կին, որը նշել է սեռական օրգաններից ախտաբանական արտադրություն: Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

¹ Հարցվողները կարող էին նշել մեկից ավելի պատասխան:

² Ներառյալ կանանց, ովքեր նշել են, որ ունեցել են ՍՃՓՀ, ախտաբանական արտադրություն, բորբոքում կամ խոց նախորդող 12 ամիսների ընթացքում:

Երբ հարցվում էր, թե նրանք ինչ են արել, ամենատարածված պատասխանը դեղամիջոցների օգտագործումն էր (24%): Կանանց 16%-ը նշել է սեռական հարաբերությունների չափավորումը, և միայն 5%-ն է պատասխանել, որ իրենց զուգընկերոջը չվարակելու համար նրանք օգտագործել են պահպանակ:

12.6 Սեռական վարքագիծ

“Պաշտպանված” սեռական վարքագիծ քարոզելը մինչև այժմ ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի ծրագրերում եղել է ամենակարևոր բաժինը: Կանխարգելման ծրագրի այս բաղադրիչը ներառում է երկարատև, փոխադարձ մոնոգամիկ (1 զուգընկեր) հարաբերությունների խրախուսումը, արտասանական սեռական կապերի կրճատումը և պահպանակի օգտագործումը (հատկապես արտասանական զուգընկերների հետ հարաբերությունների ժամանակ): Այսպիսով, սեռական վարքագծի մասին տեղեկատվությունը կարևոր է ՄԻԱՎ/ՉԻԱՅ-ի և այլ ՄՃՓՅ-ների տարածման խոչընդոտմանն ուղղված ծրագրերի մշակման համար: Հարկ է նշել, որ, այնուամենայնիվ, դժվար է ստանալ ճշգրիտ տվյալներ, քանի որ շատ մարդիկ չեն կամենում քննարկել իրենց “փորձը”:

Ըստ 12.13 աղյուսակի՝ համարյա բոլոր ամուսնացած կանայք (96%) պնդում են, որ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ունեցել են մեկ սեռական զուգընկեր: 4%-ը նշել է, որ ընդհանրապես չի ունեցել սեռական զուգընկեր: Փաստորեն ոչ մի ամուսնացած կին (բացի 0,1%-ը) չի նշել, որ ունեցել է մեկից ավելի սեռական զուգընկեր: Պետք է նշել, որ այն ամուսնացած կանանց համար, ովքեր նշել են մեկ սեռական զուգընկերոջ առկայություն, չի բացառվում, որ այդ զուգընկերը ամուսինը չէ: Սակայն, ընդհանուր առմամբ, ՀՄԱՅ-ի տվյալները ցույց են տալիս, որ ամուսնացած բոլոր կանայք չեն հանդուրժում արտասանական կապերը: Ավելին, տվյալներից ելնելով՝ հստակ կարելի է նշել, որ չկա այնպիսի չամուսնացած կին, որը հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ունեցել է սեռական զուգընկեր (կամ համաձայնվում է, որ ունեցել է մեկը):

Ամուսնացած տղամարդիկ ավելի շատ են հակված երկու և ավելի զուգընկեր ունենալու, քան ամուսնացած կանայք: Տղամարդկանց 5%-ը նշել է, որ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում ունեցել է երկու և ավելի սեռական զուգընկեր: Սյունիքում ապրող տղամարդիկ, ըստ էության, ավելի շատ են հակված երկու և ավելի սեռական զուգընկերներ ունենալու, քան այլ մարզերում բնակվողները: Ամենաշատը Երևանում ապրող տղամարդիկ էին հրաժարվում այս հարցին պատասխանելուց (13%): Ընդհանուր առմամբ՝ ամուսնացած տղամարդկանց սեռական զուգընկերների միջին թվաքանակը կազմում է 1,1, որը, ըստ հիմնական բնութագրիչների, տատանվում է 1,0-ից մինչև 1,2: Կրկին պետք է նշել, որ այն միակ զուգընկերը, որի մասին նշել են ամուսնացած տղամարդիկ, կարող է նաև չլինել նրանց կինը:

Չամուսնացած տղամարդկանց 1/3-ից ավելին նշել է առնվազն մեկ սեռական զուգընկեր՝ հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում: Երևանում բնակվող կամ բարձրագույն կրթություն ունեցող չամուսնացած տղամարդկանց կեսից ավելին նշել են մեկ և ավելի սեռական զուգընկերներ: Սեռական զուգընկերների միջին թվաքանակը չամուսնացած տղամարդկանց համար տատանվում է նվազագույնը 0,3-ից (գյուղում ապրող կամ տարրական/միջին կրթություն ունեցող տղամարդիկ) մինչև առավելագույնը՝ 1,5 (Երևանի բնակիչներ) և 1,6 (բարձրագույն կրթություն ունեցողներ): Սեռական զուգընկերների միջին թվաքանակը չամուսնացած բոլոր տղամարդկանց համար կազմում է 0,8:

Աղյուսակ 12.13.1 Սեռական զուգրնկերների թվաքանակը. կանայք

Կանանց տեսակարար կշիռը ըստ զուգրնկերների թվաքանակի, որոնց հետ նրանք ունեցել են սեռական հարաբերություն հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ.

(%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Սեռական զուգրնկերների թվաքանակը			Ընդամենը	Սեռական զուգրնկերների միջին թվաքանակը ¹	Կանանց թվաքանակը (մարդ)
	0	1	2+			
Հետազոտության պահին ամուսնացած կանայք						
Տարիքը						
15-19	0.0	100.0	0.0	100.0	1.0	99
20-24	1.3	98.7	0.0	100.0	1.0	511
25-29	2.9	97.1	0.0	100.0	1.0	625
30-34	3.5	96.1	0.4	100.0	1.0	660
35-39	3.5	96.5	0.0	100.0	1.0	816
40-44	5.1	94.9	0.0	100.0	0.9	773
45-49	7.7	92.3	0.0	100.0	0.9	640
Բնակավայրը						
Քաղաքային	4.7	95.1	0.1	100.0	1.0	2391
Գյուղական	3.0	97.0	0.0	100.0	1.0	1733
Մարզը						
Երևան	4.0	95.7	0.2	100.0	1.0	1291
Արագածոտն	3.3	96.7	0.0	100.0	1.0	193
Արարատ	2.8	97.2	0.0	100.0	1.0	449
Արմավիր	2.7	97.3	0.0	100.0	1.0	373
Գեղարքունիք	2.9	97.1	0.0	100.0	1.0	341
Լոռի	3.7	96.3	0.0	100.0	1.0	323
Կոտայք	6.1	93.9	0.0	100.0	0.9	316
Շիրակ	7.7	92.3	0.0	100.0	0.9	388
Սյունիք	2.5	97.5	0.0	100.0	1.0	173
Վայոց ձոր	2.8	97.2	0.0	100.0	1.0	79
Տավուշ	3.4	96.6	0.0	100.0	1.0	198
Կրթությունը						
Տարրական/միջին	4.1	95.9	0.0	100.0	1.0	276
Միջնակարգ	3.5	96.5	0.0	100.0	1.0	1537
Միջնակարգ-մասնագիտական	5.1	94.8	0.1	100.0	0.9	1603
Բարձրագույն	2.5	97.3	0.2	100.0	1.0	708
Ընդամենը	4.0	95.9	0.1	100.0	1.0	4125
Հետազոտության պահին չամուսնացած կանայք						
Ընդամենը	99.2	0.8	0.0	100.0	0.0	2305

Աղբյուրակ 12.13.2 Սեռական զուգընկերների թվաքանակը տղամարդիկ

Տղամարդկանց տեսակարար կշիռը ըստ զուգընկերների թվաքանակի, որոնց հետ նրանք ունեցել են սեռական հարաբերություն հետազոտությանը նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ.

Հիմնական բնութագրիչներ	Սեռական զուգընկերների թվաքանակը					Սեռական զուգընկերների միջին թվաքանակը ¹	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
	0	1	2+	Չգիտի/պատասխան չկա	Ընդամենը		
Հետազոտության պահին ամուսնացած տղամարդիկ							
Տարիքը							
15-19	*	*	*	*	*	*	4
20-24	0.0	90.0	3.2	6.8	100.0	1.0	57
25-29	0.0	92.1	3.6	4.3	100.0	1.1	120
30-34	0.7	90.9	4.8	3.7	100.0	1.1	177
35-39	0.0	89.0	7.4	3.6	100.0	1.2	219
40-44	2.7	87.2	5.8	4.3	100.0	1.0	266
45-49	2.8	88.7	3.0	5.6	100.0	1.0	196
50-54	5.6	86.6	1.4	6.4	100.0	1.0	123
Բնակավայրը							
Քաղաքային	1.9	87.4	3.3	7.3	100.0	1.0	683
Գյուղական	1.6	91.2	6.5	0.7	100.0	1.1	478
Մարզը							
Երևան	1.0	83.5	2.4	13.1	100.0	1.0	378
Արագածոտն	1.1	90.5	6.3	2.1	100.0	1.1	53
Արարատ	3.0	88.0	7.0	2.0	100.0	1.1	127
Արմավիր	2.1	93.8	4.1	0.0	100.0	1.0	115
Գեղարքունիք	0.0	94.1	5.9	0.0	100.0	1.1	90
Լոռի	4.6	86.2	9.2	0.0	100.0	1.2	89
Կոտայք	2.4	95.1	2.4	0.0	100.0	1.0	88
Շիրակ	2.2	92.4	5.4	0.0	100.0	1.0	106
Սյունիք	1.3	86.3	12.5	0.0	100.0	1.2	44
Վայոց ձոր	0.0	95.3	1.6	3.1	100.0	1.0	16
Տավուշ	1.9	97.2	0.9	0.0	100.0	1.0	54
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	4.3	87.3	1.8	6.6	100.0	1.1	118
Միջնակարգ	1.1	87.2	5.8	5.9	100.0	1.1	297
Միջնակարգ-անսնագիտական	2.1	91.0	3.9	3.0	100.0	1.0	474
Բարձրագույն	0.9	88.1	5.7	5.2	100.0	1.1	273
Ընդամենը	1.8	89.0	4.6	4.6	100.0	1.1	1161
Հետազոտության պահին չամուսնացած տղամարդիկ							
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	64.6	20.3	15.1	0.0	100.0	0.8	530
Նախկինում ամուսնացած	(55.1)	(34.0)	(10.9)	(0.0)	(100.0)	(0.6)	28
Բնակավայրը							
Քաղաքային	55.2	25.4	19.4	0.0	100.0	1.1	341
Գյուղական	78.1	14.0	7.9	0.0	100.0	0.3	217
Մարզը							
Երևան	45.2	28.0	26.8	0.0	100.0	1.5	204
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	81.7	13.0	5.4	0.0	100.0	0.3	127
Միջնակարգ	69.4	18.8	11.8	0.0	100.0	0.6	213
Միջնակարգ-անսնագիտական	55.1	25.5	19.4	0.0	100.0	1.0	115
Բարձրագույն	41.7	30.3	28.0	0.0	100.0	1.6	103
Ընդամենը	64.1	21.0	14.9	0.0	100.0	0.8	558

Նշում. աստղանիշը ցույց է տալիս, որ թիվը հիմնված է ավելի քիչ քան 25 չկշռված դեպքերի վրա և, հետևաբար, սղված է: Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

12.7 Պահպանակի մասին իմացությունը և դրա օգտագործումը

Հարցվողներին խնդրվում էր նշել, թե որտեղից նրանք կարող են ձեռք բերել պահպանակ, քանի որ այն կարևոր դեր է խաղում ՄԻԱՎ-ի կանխարգելման գործում: Եթե հարցվողը նշում էր, որ գիտի որևէ աղբյուր և կարող է նշել հատուկ աղբյուրների տեղը, ապա նա հարցվում էր, թե կկարողանա՞ արդյոք ցանկության դեպքում ձեռք բերել պահպանակ: Այս վերջին հարցը նախատեսված էր պարզելու անհատի համար պահպանակի մատչելիության մակարդակը, որը խոչընդոտվում է գիտելիքների պակասի պատճառով:

Աղյուսակ 12.14-ը ցույց է տալիս, որ կանանց 79%-ը և տղամարդկանց 91%-ը կարող են նշել պահպանակի ձեռք բերման վայրը: Պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրի վերաբերյալ գիտելիքները համապատասխանում են ակնկալվող չափանիշներին՝ ըստ հիմնական բնութագրիչների: Փաստորեն, պահպանակի ձեռք բերման վայրը իմացող բոլոր կանայք նշել են պետական աղբյուրը: Մյուս կողմից, համարյա բոլոր տղամարդիկ նշել են դեղատունը: Կանանց 66%-ը և տղամարդկանց 85%-ը նշել են, որ կարող են իրենք ինքները ձեռք բերել պահպանակ:

Աղյուսակ 12.14.1 Գիտելիքներ տղամարդկանց պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրի մասին կանայք

ՄԻԱՎ/ԶԻԱԶ-ի գոյության մասին իրազեկ և սեռական հարաբերություն ունեցած կանանցից նրանց տոկոսը, ովքեր գիտեն տղամարդկանց պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրը և ովքեր կարող են ինքները ձեռք բերել այն, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Գիտեն պահպանակի ձեռք բերման աղբյուր			Կարող են ինքները ձեռք բերել պահպանակ	Զգիտեն պահպանակի ձեռք բերման որևէ աղբյուր	Կանանց թվաքանակը (մարդ)
	Պետական աղբյուր	Մասնավոր դեղատուն	Այլ աղբյուր			
Տարիքը						
15-19	52.2	1.6	2.8	41.8	45.0	85
20-24	71.2	3.6	2.3	62.2	24.4	503
25-29	79.7	3.1	3.0	70.8	15.6	638
30-34	78.5	2.9	3.3	70.4	17.8	696
35-39	76.6	3.8	2.0	68.7	18.9	869
40-44	73.9	3.3	2.1	64.5	22.2	841
45-49	71.7	3.7	0.4	61.9	25.0	743
Ամուսնական կարգավիճակը						
Երբևէ չամուսնացած	*	*	*	*	*	13
Հարցման պահին ամուսնացած	75.5	3.3	2.4	66.7	20.5	3941
Նախկինում ամուսնացած	68.7	3.8	0.1	58.8	27.3	421
Բնակավայրը						
Քաղաքային	80.1	4.8	2.8	70.8	14.3	2648
Գյուղական	66.9	1.2	1.1	58.7	31.4	1727
Մարզը						
Երևան	82.5	6.1	3.3	73.4	10.5	1445
Արագածոտն	64.2	0.0	0.3	56.6	35.5	189
Արարատ	85.8	2.2	0.7	76.7	12.3	473
Արմավիր	78.2	0.3	0.8	71.8	21.5	396
Գեղարքունիք	54.2	0.0	2.4	41.3	44.6	330
Լոռի	63.5	11.7	1.5	62.4	22.9	318
Կոտայք	67.1	1.7	2.0	52.7	31.2	338
Շիրակ	69.7	0.6	2.6	66.5	29.4	426
Սյունիք	69.6	0.6	2.6	43.9	28.1	188
Վայոց ձոր	76.3	0.0	1.3	70.1	22.7	75
Տավուշ	78.8	0.8	0.8	73.4	19.8	198
Կրթությունը						
Տարրական/միջին	49.6	1.9	1.4	40.4	47.1	263
Միջնակարգ	67.3	2.6	1.3	58.0	29.3	1550
Միջնակարգ-մասնագիտական	80.0	3.7	1.9	69.5	15.7	1772
Բարձրագույն	87.0	4.5	4.4	82.5	8.3	790
Ընդամենը	74.9	3.4	2.1	66.0	21.1	4376

Նշում. աստղանիշը ցույց է տալիս, որ թիվը հիմնված է ավելի քիչ քան 25 չկշռված դեպքերի վրա և, հետևաբար, սղված է:

Աղյուսակ 12.14.2 Գիտելիքներ տղամարդկանց պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրի մասին. տղամարդիկ

ՄԻԱՎ/ԶԻԱԳ-ի գոյության մասին իրազեկ և սեռական հարաբերություն ունեցած տղամարդկանցից նրանց տոկոսը, ովքեր գիտեն տղամարդկանց պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրը, և ովքեր կարող են ինքնները ձեռք բերել այն, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Գիտեն պահպանակի ձեռք բերման աղբյուրի տեղը			Այլ աղբյուր	Կարող են ինքնները ձեռք բերել պահպանակ	Չգիտեն պահպանակի ձեռք բերման որևէ աղբյուր	Տղամարդկանց մարդկային թվաքանակը (մարդ)
	Պետական աղբյուր	Մասնավոր աղբյուր	Մասնավոր դեղատուն				
Տարիքը							
15-19	(3.0)	(6.8)	(93.8)	(22.6)	(91.1)	(3.1)	38
20-24	5.2	4.3	90.1	9.6	93.1	5.0	151
25-29	12.1	4.5	86.7	20.7	87.4	9.3	174
30-34	7.8	2.0	82.9	16.5	87.9	8.7	196
35-39	11.9	1.7	80.7	13.9	83.7	10.7	229
40-44	11.4	2.5	80.2	8.1	84.9	8.2	267
45-49	11.1	2.6	83.6	10.3	80.8	10.6	197
50-54	11.3	3.1	77.0	8.0	77.4	13.1	125
Ամուսնական կարգավիճակը							
Երբևէ չամուսնացած	7.2	4.7	90.4	16.3	92.6	3.9	223
Հարցման պահին ամուսնացած	10.4	2.7	81.4	11.8	83.5	10.4	1127
Նախկինում ամուսնացած	(19.0)	(0.0)	(95.7)	(19.7)	(98.1)	(0.0)	27
Բնակավայրը							
Քաղաքային	11.1	4.6	87.7	15.3	90.9	3.6	844
Գյուղական	8.5	0.3	75.9	8.6	76.2	17.9	532
Մարզը							
Երևան	5.7	7.8	95.6	20.3	92.4	1.0	499
Արագածոտն	0.0	0.0	88.5	5.3	83.2	11.5	63
Արարատ	0.8	0.0	85.7	16.0	85.7	12.6	151
Արմավիր	0.8	0.8	91.6	0.0	92.4	6.7	142
Գեղարքունիք	0.0	0.0	50.0	29.3	48.9	48.9	97
Լոռի	0.0	0.0	68.7	6.0	67.2	29.9	92
Կոտայք	0.0	0.0	100.0	3.6	98.8	0.0	90
Շիրակ	67.3	0.0	30.7	0.0	98.0	2.0	117
Սյունիք	1.0	0.0	93.2	13.6	77.7	3.9	56
Վայոց ձոր	23.3	1.7	85.0	0.0	73.3	15.0	15
Տավուշ	46.7	0.0	91.6	1.9	57.9	4.7	54
Կրթությունը							
Տարրական/միջին	6.9	1.9	75.5	7.4	72.9	19.3	134
Միջնակարգ	9.7	2.5	81.6	13.6	82.8	11.3	374
Միջնակարգ-մասնագիտական	9.1	2.4	83.1	12.5	84.7	9.6	528
Բարձրագույն	13.3	4.6	87.9	14.1	93.8	1.9	339
Ընդամենը	10.1	2.9	83.2	12.7	85.2	9.1	1376

Նշում. Փակագծում բերված թվերը հիմնված են 25-49 չկշռված դեպքերի վրա:

Ընդհանուր առմամբ, համատեղ ապրող կանանց 7%-ը նշել է, որ իր զուգընկերոջ հետ վերջին անգամ ունեցած սեռական հարաբերության ժամանակ օգտագործել է պահպանակ (աղյուսակ 12.15.1): Քաղաքային վայրերում, Երևանում կամ Տավուշում բնակվող, բարձրագույն կրթությամբ կամ 25-34 տարեկան կանայք ավելի շատ են հակված օգտագործել պահպանակ, քան այլ կանայք: Տղամարդկանց 7%-ը նույնպես նշել է, որ օգտագործել է պահպանակ իրենց ամուսնական կամ համատեղ ապրող զուգընկերոջ հետ վերջին անգամ ունեցած սեռական հարաբերության ժամանակ (աղյուսակ 12.15.2): Պահպանակի օգտագործման հավանականությունը ավելի քան վեց անգամ մեծանում է, երբ տղամարդը ունեցել է սեռական հարաբերություն իր հետ համատեղ չապրող զուգընկերոջ հետ (43%):

Աղյուսակ 12.15.1 Պահպանակի օգտագործումը համատեղ ապրող զուգընկերների հետ. կանայք

Նախորդ տարվա ընթացքում սեռական հարաբերություն ունեցած այն կանանց տոկոսը, ովքեր իրենց ամուսնական կամ համատեղ ապրող զուգընկերոջ հետ վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ օգտագործել են պահպանակ, ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ. (%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Տոկոսը	Կանանց թվաքանակը- (մարդ)
Տարիքը		
15-19	1.2	98
20-24	8.0	504
25-29	11.1	605
30-34	10.2	636
35-39	6.8	777
40-44	4.8	723
45-49	2.0	583
Ամուսնական կարգավիճակը		
Հարցման պահին ամուսնացած	7.0	3906
Բնակավայրը		
Քաղաքային	9.0	2253
Գյուղական	4.2	1674
Մարզը		
Երևան	12.1	1216
Արագածոտն	2.4	189
Արարատ	6.2	438
Արմավիր	3.1	362
Գեղարքունիք	2.1	330
Լոռի	3.1	313
Կոտայք	3.9	291
Շիրակ	7.4	350
Սյունիք	3.6	169
Վայոց ձոր	3.5	77
Տավուշ	10.5	191
Կրթությունը		
Տարրական/միջին	1.3	263
Միջնակարգ	3.9	1480
Միջնակարգ-մասնագիտական	7.4	1511
Բարձրագույն	14.8	673
Ընդամենը	7.0	3927

Նշում. "ընդամենը" ներառում է նախկինում ամուսնացած 12 կին, ովքեր ունեցել են համատեղ ապրող զուգընկեր նախորդող 12 ամիսների ընթացքում, բայց հետազոտության ժամանակ նրանք միասին չէին:

Աղյուսակ 12.15.2 Պահպանակի օգտագործումը համատեղ ապրող զուգընկերների հետ. տղամարդիկ

Նախորդ տարվա ընթացքում սեռական հարաբերություն ունեցած, իրենց ամուսնական կամ համատեղ ապրող զուգընկերոջ հետ վերջին սեռական հարաբերության ժամանակ պահպանակ օգտագործած տղամարդկանց տոկոսը ըստ զուգընկերոջ տիպի և ըստ հիմնական բնութագրիչների, Հայաստան 2000թ.

(%,%)

Հիմնական բնութագրիչներ	Ամուսնական կամ համատեղ ապրող զուգընկեր		Համատեղ չապրող զուգընկեր	
	Տոկոսը	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)	Տոկոսը	Տղամարդկանց թվաքանակը (մարդ)
Ամուսնական կարգավիճակը				
Երբևէ չամուսնացած	42	42	46.3	185
Հարցման պահին ամուսնացած	7.0	1079	35.7	60
Նախկինում ամուսնացած	*	3	*	12
Բնակավայրը				
Քաղաքային	9.8	615	54.3	179
Գյուղական	3.6	467	18.6	79
Մարզը				
Երևան	13.0	321	60.0	123
Կրթությունը				
Տարրական/միջին	3.0	105	*	24
Միջնակարգ	6.0	276	41.5	83
Միջնակարգ-մասնագիտական	7.8	449	39.8	70
Բարձրագույն	8.9	251	48.9	81
Ընդամենը	7.1	1082	43.3	257

42=կիրառելի չէ:

Նշում. աստղանիշը ցույց է տալիս, որ թիվը հիմնված է ավելի քիչ, քան 25 չկշռված դեպքերի վրա և, հետևաբար, սղված է: